

SZAKKÉPZÉSI KERETTANTERV

a(z)

55 212 06

NÉPZENÉSZ I. NÉPI VONÓS/HÚROS SZAKMAIRÁNY SZAKKÉPESÍTÉS-RÁÉPÜLÉSHEZ

I. A szakképzés jogi háttere

A szakképzési kerettanterv

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény,
- a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény,

valamint

- az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről szóló 150/2012. (VII. 6.) Kormányrendelet,
- az állam által elismert szakképesítések szakmai követelménymoduljairól szóló 217/2012. (VIII. 9.) Kormányrendelet,
- a(z) 5521206 számú, Népzeneész I. (a szakmairány megjelölésével) megnevezésű szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményeit tartalmazó rendelet

alapján készült.

II. A szakképesítés-ráépülés alapadatai

A szakképesítés-ráépülés azonosító száma: 55 212 06

Szakképesítés-ráépülés megnevezése: Népzeneész I. (a szakmairány megjelölésével)

A szakmacsoport száma és megnevezése: 4. Művészet, közművelődés, kommunikáció

Ágazati besorolás száma és megnevezése: XLII. Előadóművészet

Iskolai rendszerű szakképzésben a szakképzési évfolyamok száma: 2 év

Elméleti képzési idő aránya: 40%

Gyakorlati képzési idő aránya: 60%

III. A szakképzésbe történő belépés feltételei

Iskolai előképzettség: érettségi végzettség

vagy iskolai előképzettség hiányában: -

Bemeneti kompetenciák: A Szakmai előképzettségnél meghatározott bármelyik szakképesítés megszerzésével elsajátított kompetenciák, melyeket a képző intézmény szakmai alkalmassági vizsga (írásbeli, szóbeli és gyakorlati tevékenység) keretében ellenőriz

Szakmai előképzettség: A 25/2016 (II. 25.) Kormányrendelet szerinti Országos Képzési Jegyzékben meghatározott

54 212 02 Egyházzeneész II. (szakmairány megjelölésével)

54 212 04 Jazz-zeneész II. (szakmairány megjelölésével)

54 212 05 Klasszikus zenész II. (szakmairány megjelölésével)

54 212 06 Népzeneész II. (szakmairány megjelölésével)

54 212 08 Szórakoztató zenész II. (szakmairány megjelölésével)

szakképesítést igazoló bizonyítvány, vagy

A 150/2012 (VII. 6.) Kormányrendelet szerinti Országos Képzési Jegyzékben meghatározott

54 212 02 Egyházzenesz (szakmairány megjelölésével)

54 212 04 Jazz-zenész (szakmairány megjelölésével)

54 212 05 Klasszikus zenész (szakmairány megjelölésével)

54 212 06 Népzenesz (szakmairány megjelölésével)

54 212 08 Szórakoztató zenész (szakmairány megjelölésével)

szakképesítést igazoló bizonyítvány, vagy

A 133/2010 (IV. 22.) Kormányrendelet szerinti Országos Képzési Jegyzékben meghatározott

54 212 03 Jazz-zenész

szakképesítést igazoló bizonyítvány, vagy

Az 1/2006 (II. 17.) OM rendelet szerinti Országos Képzési Jegyzékben meghatározott

54 212 02 Egyházzenesz

54 212 04 Klasszikus zenész

54 212 05 Népzenesz

31 212 01 Szórakoztató zenész II.

szakképesítést igazoló bizonyítvány, vagy

A 37/2003 (XII. 27.) OM rendelet szerinti Országos Képzési Jegyzékben meghatározott

52 1822 01 Egyházzenesz (a tevékenység megjelölésével)

52 1822 02 Énekes (a műfaj megjelölésével)

52 1822 04 Zenész (a műfaj, a szak és a hangszer megjelölésével)

52 1822 03 Népzenesz (a hangszer és a szak megjelölésével)

33 1822 01 Szórakoztató zenész II. (a műfaj és a hangszer megjelölésével)

szakképesítést igazoló bizonyítvány.

Előírt gyakorlat: —

Egészségügyi alkalmassági követelmények: szükségesek

Pályaalkalmassági követelmények: szükségesek

IV. A szakképzés szervezésének feltételei

Személyi feltételek

A szakmai elméleti és gyakorlati képzésben a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény és a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény előírásainak megfelelő végzettséggel rendelkező pedagógus és egyéb szakember vehet részt.

Ezen túl az alábbi tantárgyak oktatására az alábbi végzettséggel rendelkező szakember alkalmazható:

Tantárgy	Szakképesítés/Szakképzettség
Néprajz	Okleveles etnográfus pedagógiai végzettséggel
Népzeneelmélet és -történet, Népzenei lejegyzés	Okleveles etnomuzikológus pedagógiai végzettséggel, Népzeneelmélet tanár, Népzene tanár, Okleveles etnográfus pedagógiai végzettséggel
Néptánc	Néptánc pedagógus

Tárgyi feltételek

A szakmai képzés lebonyolításához szükséges eszközök és felszerelések felsorolását a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelménye (szvk) tartalmazza, melynek további részletei az alábbiak: Nincs.

Ajánlás a szakmai képzés lebonyolításához szükséges további eszközökre és felszerelésekre: Nincs.

V. A szakképesítés-ráépülés óraterve nappali rendszerű oktatásra

évfolyam	heti óraszám	éves óraszám	heti óraszám	éves óraszám
	szabad sáv nélkül	szabad sáv nélkül	szabadsávval	szabadsávval
3/15. évfolyam	31 óra/hét	1116 óra/év	35 óra/hét	1260 óra/év
Összes gyakorlat		160 óra		160 óra
4/16. évfolyam	31 óra/hét	961 óra/év	35 óra/hét	1085 óra/év
Összesen:		2237 óra		2505 óra

1. számú táblázat

A szakmai követelménymodulokhoz rendelt tantárgyak heti óraszámja

modul megnevezés	Népzeneész	Ráépülés			
	Tantárgyak	3/15		4/16	
		e	gy	e	gy
12061-16 Népzenei elméleti ismeretek magas szintű tevékenysége	Néprajz	2		2	
	Népzeneelmélet- és történet	4		4	
	Népzenei lejegyzés	2		2	
12059-16 Népi hangszeres zenélés magas szintű tevékenysége	Főtárgy		4		4
	Társhangszer		4		4
	Zongora kötelező		1		1
	Kamara		4		4
	Néptánc		2		2
	Hangszerismeret		2		2
	Szolfézs	2			2
	Zeneelmélet	2		2	
	Zenetörténet	2		2	
összes óra		31		31	
Gyakorlat óraszámja		17		19	
Elmélet óraszámja	14		12		
Gyakorlat aránya		60%			
Elmélet aránya		40%			

A 2. számú táblázat „A szakmai követelménymodulokhoz rendelt tantárgyak és témakörök óraszámja” megadja a fent meghatározott heti óraszámok alapján a teljes képzési időre vonatkozó óraszámokat az egyes tantárgyak témaköreire vonatkozóan is (szabadsáv nélküli szakmai óraszámok).

2. számú táblázat

A szakmai követelménymodulokhoz rendelt tantárgyak óraszámja

Modul megnevezés	Népzeneész Tantárgyak	Ráépülés			
		3/15		4/16	
		e	gy	e	gy
12061-16 Népzenei elméleti ismeretek magas szintű tevékenysége	Néprajz	72		62	
	Népzeneelmélet- és történet	144		124	
	Népzenei lejegyzés	72		62	
12059-16 Népi hangszeres zenélés magas szintű tevékenysége	Főtárgy		144		124
	Társhangszer		144		124
	Zongora kötelező		36		31
	Kamara		144		124
	Néptánc		72		62
	Hangszerismeret		72		62
	Szolfézs	72			62
	Zeneelmélet	72		62	
	Zenetörténet	72		62	
összes óra:		504	612	372	589
Gyakorlat óraszámja		1361			
Elmélet óraszámja		876			
Összefüggő gyakorlat		160			
Összes óra		2237			
Elmélet aránya		40%			
Gyakorlat aránya		60%			

A szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény 8.§ (5) bekezdésének megfelelően a táblázatban a nappali rendszerű oktatásra meghatározott tanulói kötelező szakmai elméleti és gyakorlati óraszám legalább 90%-a felosztásra került.

A szakmai és vizsgakövetelményben a szakképesítésre meghatározott elmélet/gyakorlat arányának a teljes képzési idő során kell teljesülnie.

A tantárgyakra meghatározott időkeret kötelező érvényű, a témakörökre kialakított óraszám pedig ajánlás.

A

12061-16 azonosító számú

**Népzenei elméleti ismeretek magas szintű tevékenysége
megnevezésű**

szakmai követelménymodul

tantárgyai, témakörei

A 12061-16 azonosító számú **Népzenei elméleti ismeretek magas szintű tevékenysége** megnevezésű szakmai követelménymodulhoz tartozó tantárgyak és témakörök oktatása során fejlesztendő kompetenciák

	Néprajz	Népzeneelmélet és -történet	Népzenei lejegyzés
FELADATOK			
Autentikus népzenei anyagot tanulmányoz a helyszínen és autentikus népzenei felvételről	x	x	x
Autentikus felvételeket hallás utáni lejegyez, memorizál, elemez		x	x
Az elméleti ismereteket alkalmazza a gyűjtött népzenei anyag feldolgozása során: népzenei dallam- és szövegjegyzés, elemzés, rendszerezés, archiválás	x	x	x
A népzenei és néprajzi szakirodalom vonatkozó részeit folyamatosan feldolgozza, értelmezi, alkalmazza	x	x	x
SZAKMAI ISMERETEK			
Néprajzi, népzenei alapfogalmak biztos, helyes, értő használata	x	x	x
A tájegységek sajátos zenei nyelvezete létrejöttének néprajzi tényezői (történeti földrajz, életmód, etnikai, felekezeti viszonyok stb.)	x		
A néphagyomány, benne a népzene hagyományos gyakorlatának törvényszerűségei	x	x	
A népzene gyűjtés története, módszerei, lehetősége, technikai feltételei, szakmai, emberi vonatkozásai	x	x	x
A néptánc, hangszeres és vokális népzene összefüggései, egymásra hatása	x	x	
A magyar vokális népzene legjellemzőbb hangsorai, azok szerepe a népdalstílusokban		x	
A magyar népzene stílusa, stílusrétegei		x	
Népzenei rendszerezések, népdaltípusok és zenei jellemzőik		x	x
Az öt magyar népzenei dialektus és kistájiak földrajzi, stílusrétegekhez kapcsolódó zenei és szövegműfaji jellegzetességei (dallam, intonáció, ritmika, metrum, tempó, díszítés, stílusrétegek, műfajok, hangszeres zene, előadásmód, zenehasználat stb)	x	x	
A változatképződés szerepe, tényezői és törvényszerűségei	x	x	x
A népzeneire jellemző variációs gyakorlat törvényszerűségei a dallam, a ritmika, a díszítés, a szöveg tekintetében		x	x
A magyar népi hangszerek története, osztályozása, típusai, földrajzi elterjedése, hangszerártásulások	x	x	

A magyar népzene jeles énekes és hangszeres egyéniségeinek, együtteseinek repertoárja, használati- és előadásmódja	x	x	
A tánc típusok zenei kíséret módjai, a harmonizálás típusai a népzenei gyakorlatban		x	
A népzene és műzene kapcsolata, egymásra hatása		x	
A velünk együtt élő népek, nemzetiségek népzenei hagyományai	x	x	
A népzenei szakirodalom áttekintő, változáskövető ismerete	x	x	
A népzenei revival mozgalom, szakmai- és civilszervezetek története, a tánc ház mozgalom volt és jelenlegi kiemelkedő képviselői, szakmai műhelyei, közössége	x		
SZAKMAI KÉSZSÉGEK			
Pontos, biztos zenei hallás-és intonációs készség	x		x
Ritmus- és tempóérzék		x	x
Olvasott, hallott szakmai szöveg megértése	x	x	x
Szakmai szöveg fogalmazása szóban és írásban	x	x	x
A néphagyomány jellemző összefüggéseinek értő alkalmazása	x	x	x
SZEMÉLYES KOMPETENCIÁK			
Kitartás	x	x	x
Önállóság	x	x	x
Terhelhetőség	x	x	x
TÁRSAS KOMPETENCIÁK			
Motiválhatóság	x	x	x
Irányíthatóság	x	x	x
Fogalmazó készség			
MÓDSZER KOMPETENCIÁK			
Logikus gondolkodás	x	x	x
Áttekintő képesség	x	x	x
Információgyűjtés	x	x	x

1.1. A tantárgy tanításának célja

A néprajz tantárgy tanításának célja a ráépülésben, hogy elmélyítse a növendékben a hazánk, népünk, kulturális örökségünk, népi műveltségünk jellemzőiről, sajátosságairól tanultakat, összefüggésben értelmezze a magyar népzeneét létrehozó magyar paraszti kultúra jelenségeit földrajzi, történeti, társadalmi, etnikai vonatkozásban egyaránt.

Fontos célja, hogy erősítse és gyakoroltassa azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek az otthon, a lakóhely, a szülőföld jobb megismeréséhez, a haza és népei megbecsüléséhez és az ezekkel való azonosuláshoz vezetnek. Ez által is mélyítse el a nemzeti önismeretet, a nemzettudatot, a tevékeny hazaszeretetet.

Tudatosítsa a növendékben, hogy a néphagyomány az általános emberi értékek hordozója, ezért ismerete az általános műveltséghez is szükséges, és ösztönözzön a szűkebb és tágabb környezet élő hagyományainak és történelmi emlékeinek tevékeny ápolására.

Célja továbbá, hogy a növendéket felkészítse a felsőfokú tanulmányokra.

1.2. Kapcsolódó szakmai tartalmak

A néprajzi ismereteket biztosítják a növendékek adott életkori szintjéhez igazodó kultúrtörténeti tájékozottságot.

A néprajz oktatása eredményeként a növendékek az órákon szerzett ismereteket beépítik a szakelméleti és gyakorlati órákon szerzett tudásukba, tapasztalataikba.

1.3. Témakörök**1.3.1. Néprajzi alapvetés****38 óra**

A néprajzi alapfogalmak elmélyítése.

A nemzeti azonosságtudat, a közösséghez tartozás megnyilvánulási formái, tartalmi és formai jegyei, jelképei.

A közösségi hagyományok: átadás-átvétel, variálódás, szóbeliség szerepe a népi kultúrában.

A magyar nép táji-történeti tagolódásának differenciálása:

- dialektusok, tájegységek, falvak,
- földrajzi, etnikai, vallási és kulturális közösségek.

Európai és Európán kívüli hagyományos kultúrák.

1.3.2. Kutatástörténet, szakirodalmi alapvetés**8 óra**

A folklórkutatás története.

A legfontosabb hazai folklór gyűjtemények.

A legfontosabb megjelent kézikönyvek, folyóiratok.

1.3.3. Társadalomnéprajz**8 óra**

Társadalmi struktúra, társadalmi szabályok, a paraszti társadalom belső rendjét meghatározó jogszokások. Erkölc, mentalitás, a vallás és az egyházak szabályozó szerepe.

1.3.4. Tárgyi kultúra**10 óra**

A népi díszítőművészet jelenségei és összefüggései; a szimbólumok a kultúrában, megnyilvánulásaik a folklór különböző területein.

1.3.5. Folklór**48 óra**

Az eddig tanultak elmélyítése, az ismeretek szélesítése.

Népi természetismeret, néphit, népi gyógyászat

Népi vallásosság: a különböző felekezetek vallási néprajzának jellegzetességei, összefüggései a népszokásokkal.

A népi epika és líra tartalmi műfajai.

A kiemelkedő egyéniségek szerepe a folklórban.

A magyar néptánc történetére és stílusrétegeire vonatkozó tudás elmélyítése.

A tánc hagyományozódásának alkalmi az egyéni emberi és a közösségi élet tükrében.

A népköltészet és a műköltészet kölcsönhatásának jelenségei, azok elemzése.

A folklorizmus és folklorizáció jelenségeinek elemzése.

1.3.6. Hon- és népismeret

22 óra

Tanulmányi kirándulások: népi műemlékek, helyi gyűjtemények, tájházak, múzeumok látogatása.

Csoportos és önálló gyűjtőmunka, és bemutatása elemzése.

Részvétel különböző honismereti, néprajzi, népzenei és néptánc előadásokon, konferenciákon.

Kiemelkedő folklórrendezvények látogatása és elemzése.

1.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

1.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

1.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		egyéni	csoport	osztály	
1.	magyarázat				
2.	kiselőadás	x	x		
3.	megbeszélés		x	x	
4.	vita			x	
5.	projekt	x	x		
6.	kooperatív tanulás		x		
7.	szerepjáték		x	x	
8.	házi feladat	x	x		
9.	szemléltetés			x	audiovizuális eszközök

1.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sorszám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		egyéni	csoporthatás	osztálykeret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Olvasott szöveg önálló feldolgozása	x			
1.2.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása	x	x		
1.3.	Olvasott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel	x			
1.4.	Hallott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel	x			
1.5.	Hallott szöveg feladattal vezetett feldolgozása		x		
1.6.	Információk önálló rendszerezése	x			
1.7.	Információk feladattal vezetett rendszerezése	x			
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Írásos elemzések készítése	x			
2.2.	Válaszolás írásban mondat szintű kérdésekre			x	
2.3.	Tesztfeladat megoldása			x	
2.4.	Szöveges előadás egyéni felkészüléssel	x	x		
2.5.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban	x			
3.	Képi információk körében				
3.1.	rajz értelmezése	x			
3.2.	rajz készítése leírásból	x			
4.	Komplex információk körében				
4.1.	Jegyzetkészítés eseményről kérdéssor alapján	x			
4.2.	Esemény helyszíni értékelése szóban felkészülés után	x			
4.3.	Utólagos szóbeli beszámoló	x			
5.	Csoportos munkaformák körében				
5.1.	Információk rendszerezése mozaikfeladattal		x		
5.2.	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		
5.3.	Csoportos helyzetgyakorlat		x		

1.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény. 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

2. Népzeneelmélet és történet tantárgy

268 óra

2.1. A tantárgy tanításának célja

A Népzeneelmélet és történet tantárgy tanításának célja, hogy a növendék további átfogó és összefüggő ismeretekre tegyen szert a magyar népzenei hagyomány énekes és hangszeres anyagában. Elemző és értelmező módon dolgozza fel a tárgy ismeretanyagát, legyen képes megszerzett tudását saját hangszere repertoárjának elmélyült megismerése szolgálatába állítani.

Szélesítse repertoárját, alakítson ki a tárgy segítségével földrajzi dialektusokra, kistájakra, műfajokra, stílusokra és stílusrétegre nézve reprezentatív memorizált repertoárt.

Fontos célja, hogy népzenei példákkal világítson rá a Kárpát-medencében élő népek hagyományos kultúrájának összefüggéseire, az együttélésből fakadó kulturális kölcsönhatás jelenségeire, valamint, hogy kiindulópontot nyújtson a Kárpát-medencén kívüli európai és az Európán kívüli hagyományos zenei kultúrák megismeréséhez.

Kiemelt célja, hogy példák segítségével rávilágítson a népzene és műzene kapcsolatára, különös tekintettel a magyar zenetörténet jelentős egyéniségeire.

2.2. Kapcsolódó szakmai tartalmak

A Népzeneelmélet és történet tárgy felhasználja, megerősíti a történelem, a földrajz, a néprajz, a magyar és világirodalom, a klasszikus zeneirodalom és zenetörténet, valamint a művészettörténet tanult ismeretanyagát

Az idegen nyelvek ismerete nélkülözhetetlenek a zenei szakkifejezéseknél.

A néptánc lehetőséget ad a növendék számára arra, hogy megtapasztalja a zene-ének-tánc hagyományban kiforrott egységét.

2.3. Témakörök

2.3.1. A népzene gyűjtése és kutatásának története 10 óra

A népzene gyűjtés, archiválás és kutatás legújabb módszerei, eredményei. Korunk legfontosabb kutatási területei, magyar népzene kutatóinak eredményei.

A korszerű népzenei anyagközlés szempontrendszere.

2.3.2. A népzene kutatás alapjai 10 óra

Népzeneelméleti fogalmak, a magyar népzene összetevői, történeti rétegei, társadalmi szerepe, esztétikai jelentősége.

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje. Második javított kiadás (CD-ROM), Budapest, 2002. Internetes változat: <http://mek.oszk.hu/02000/02074>

2.3.3. A magyar népzene dialektusterületei 100 óra

Az öt magyar népzenei dialektus vokális és hangszeres népzenei anyagának, a népzenei dialektusokra, stílusokra, előadasmódra, műfajokra jellemző előadási gyakorlatának átfogó, elemző megismerése, a felsorolt szempontokra nézve reprezentatív repertoár kialakításával.

A témakör feldolgozásához ajánlott:

– A Magyar Népzenei Antológia digitális összkiadása

– A magyar népzene dialektusterületei c. fejezet Vargyas Lajos: Magyar népzene, in: Magyar Néprajz VI. c. kötetből. Budapest, 1990. Internetes változat: <http://mek.oszk.hu/02100/02152/html/06/6.html>

2.3.4. A magyar néptáncok zenéje 78 óra

A magyar népi tánczene áttekintő ismerete, a népzenei dialektusok, tánc típusok, kíséretmódok figyelembevételével, hangzó felvételeken és kottapéldákon keresztül.

A témakör feldolgozásához ajánlott:

– Népi tánczenére vonatkozó fejezetek, fejezetrészletek A magyar nép és nemzetiségeinek táncgyománya c. kötetből. Szerk. Felföldi László – Pesovár Ernő. Budapest, 1997
 – A táncok ritmuskísérete című fejezet Pávai István: Az erdélyi és a moldvai magyarság népi tánczenéje c. kötetből. Budapest, 1993, 1998.
 Sárosi Bálint: Hangszeres népzenei hagyomány. (Balassi Kiadó, Budapest, 2008.) és hangzó CD-melléklete

2.3.5. A rokon- és szomszéd népek népzeneje 20 óra

A magyarság eredete, zenei kapcsolata a rokon és szomszéd népekkel, a szóban forgó népek zenéjének áttekintő megismerése, hangzó és kottapéldákon keresztül.

Ajánlott irodalom:

Bartók Béla: Népzeneink és a szomszéd népek népzeneje. Budapest, 1934.

2.3.6. A hagyományos előadásmód kérdései a népzeneben 10 óra

Az előadásmód, hangvétel, énekes díszítés és hangszeres cifrázás, hangszeres kíséretmód jellemzői hangzó példákon keresztül.

A népzene élete: a változatképződés törvényszerűségei és jelenségei példákon keresztül.

Ajánlott irodalom:

Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje (Planétás Kiadó, Budapest, 2006.) és hangzó CD-melléklete

2.3.7. Népzene és műzene kapcsolata 20 óra

A magyar népzene szerepe a 20-21. századi európai műzenében

A survival és revival legújabb jelenségei

2.3.8. Kitekintés az európai és Európán kívül hagyományos zenei kultúrákra 20 óra

A hagyományos zenei kultúrák általános zenei jelenségeinek (hangsorok, ritmika, lüktetés, funkciók, műfajok, formai megoldások stb.) bemutatása példák segítségével

2.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

2.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

2.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		egyéni	csoport	osztály	
1.	zenehallgatás			x	audiovizuális eszközök
2.	megbeszélés			x	
3.	vita			x	
4.	projekt	x	x		
5.	kooperatív tanulás		x		
6.	szerepjáték		x	x	
7.	házi feladat	x			
8.	autentikus népzenei felvételek hallás utáni lejegyzése	x			audiovizuális eszközök

9.	autentikus népzenei felvételek hallás utáni elemzése		x	x	audiovizuális eszközök
10.	szemléltetés			x	audiovizuális eszközök
11.	hangszeres zenélés	x			hangszerek
12.	együtténeklés		x	x	
13.	együttzenélés		x	x	
14.	kiselőadás	x	x		

2.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sorszám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		egyéni	csoporthatározás	osztálykeret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Olvasott szöveg önálló feldolgozása	x			
1.2.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása		x		
1.3.	Olvasott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel	x			
1.4.	Hallott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel	x			
1.5.	Hallott szöveg feladattal vezetett feldolgozása		x	x	
1.6.	Információk önálló rendszerezése	x			
1.7.	Információk feladattal vezetett rendszerezése		x	x	
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Írásos elemzések készítése	x			
2.2.	Leírás készítése		x		
2.3.	Válaszolás írásban mondatszintű kérdésekre	x		x	
2.4.	Tesztfeladat megoldása	x		x	
2.5.	Szöveges előadás egyéni felkészüléssel	x			
2.6.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban	x			
2.7.	Tapasztalatok helyszíni ismertetése szóban	x			
3.	Komplex információk körében				
3.1.	Jegyzetkészítés eseményről kérdéssor alapján	x	x		
3.2.	Esemény helyszíni értékelése szóban felkészülés után	x	x		
3.3.	Utólagos szóbeli beszámoló	x			
4.	Csoportos munkaformák körében				
4.1.	Feladattal vezetett kiscsoportos szövegfeldolgozás		x		

4.2.	Információk rendszerezése mozaikfeladattal		x		
4.3.	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		
4.4.	Csoportos helyzetgyakorlat		x		

2.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény. 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

3. Népzenei lejegyzés tantárgy

134 óra

3.1. A tantárgy tanításának célja

A Népzenei lejegyzés a Népzeneelmélet és történet, valamint a Főtárgy és Kamarazene tárgyak legfontosabb kiegészítője. Célja, hogy a növendék a magyar népzenei hagyomány énekes és hangszeres anyaga elemző lejegyzésének alapelveit, jelrendszerét, gyakorlatát elsajátítsa, ezzel is segítse magas szintű énekes, hangszeres tevékenységét.

A Népzenei lejegyzés gyakorlása során a növendék a magyar népzene elméletének megismerése, valamint az énekes és hangszeres repertoár gyakorlása közben elemző módon kap képet a magyar népzene dallamstílusai, stílusrétegei, népdaltípusai, hangsorai, ritmikai, metrum-béli viszonyai jellemzőiről. Megfigyeli a magyar népzene táji, műfaji, jellegzetességeit, azok előadásmódjának rögzítése során.

3.2. Kapcsolódó szakmai tartalmak

A Népzenei lejegyzés tárgy szorosan kapcsolódik a Népzeneelmélet- és történet, Néprajz, Főtárgy, Kamarazene, Szolfézs, Zeneelmélet anyagához.

Az idegen nyelvek nélkülözhetetlenek a zenei szakkifejezéseknél.

3.3. Témakörök

3.3.1. A népzenei lejegyzés története és funkciói

10 óra

A dallamlejegyzés történeti folyamatának áttekintése. A digitális kottázás lehetőségei, előnyei, veszélyei, szabályai különböző funkciókban.

A „puszta fülű” lejegyzések gyakorlata és jelentősége, értelmezése, újratemtése hangszeren és énekszóval.

Jeles népzenei lejegyzők kottázási szemlélete, jelrendszere (Bartók Béla, Kodály Zoltán, Lajtha László, Kiss Lajos, Paksa Katalin, Tari Lujza és mások) konkrét példákon keresztül. A kottahasználat eltérő funkcióinak hatása a népzenei lejegyzésre, konkrét példákon keresztül.

3.3.2. A népzenei lejegyzés jelrendszere

17 óra

A különböző hangszerek illetve énekes előadás zenei anyagának lejegyzési specialitásai a hangszer- illetve énektechnika függvényében, konkrét példákon keresztül.

A népzenei lejegyzések zenei és effektuális elemei a vokális és hangszeres népzene lejegyzésében konkrét példákon keresztül.

A népzenei partitúra készítésének gyakorlata, konkrét példákon keresztül.

3.3.3. Vokális népzenei felvételek lejegyzése

50 óra

A magyar nyelvterület népzenei dialektusaiból reprezentatív igénnyel válogatott népdalok autentikus népzenei felvételekről történő részletes lejegyzése a népzenei lejegyzés tudományos szabályainak és jelrendszerének alkalmazásával.

3.3.4. Hangszeres népzenei felvételek lejegyzése

57 óra

A magyar nyelvterület népzenei dialektusaiból reprezentatív igénnyel válogatott hangszeres dallamok autentikus népzenei felvételekről történő részletes lejegyzése a népzenei lejegyzés tudományos szabályainak és jelrendszerének alkalmazásával.

3.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

3.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

3.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		egyéni	csoporthoz	osztály	
1.	zenehallgatás			x	audiovizuális eszközök
2.	szemléltetés			x	audiovizuális eszközök
3.	magyarázat			x	
4.	önálló gyakorlás	x	x		
5.	házi feladat	x			

3.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sorszám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		egyéni	csoporthoz	osztály-keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása	x			
1.2.	Hallott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel	x			
1.3.	Információk önálló rendszerezése	x			
1.4.	Információk feladattal vezetett rendszerezése		x		
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Írásos elemzések készítése	x			
2.2.	Leírás készítése	x			
2.3.	Szöveges előadás egyéni felkészüléssel	x			
2.4.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban			x	

3.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény. 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

A

12059-16 azonosító számú

Népi hangszeres zenélés magas szintű tevékenysége

megnevezésű

szakmai követelménymodul

tantárgyai, témakörei

A 12059-16 azonosító számú **Népi hangszeres zenélés magas szintű tevékenysége**.
megnevezésű szakmai követelménymodulhoz tartozó tantárgyak és témakörök oktatása
során fejlesztendő kompetenciák

	Főtárgy	Társhangszer/ének	Zongora kötelező	Kamara	Néptánc	Szolfézs	Zeneelmélet	Zenetörténet	Hangszerismeret
FELADATOK									
Zenei képességeit, általános zenei és népzenei elméleti tudását folyamatosan fejleszti	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Gyakorlatban is tudja alkalmazni és a népi harmonizálás szabályait				x		x	x		
Diktálás után akkordfűzési gyakorlatot játszik, lejegyez							x		
Az akkordok jelöléseit helyesen alkalmazza				x		x	x		
A zenei folyamatokat harmóniailag elemzi	x	x	x	x		x	x		
A zenei folyamatokat formailag elemzi	x	x	x	x		x	x	x	
Pontosan értelmezi a zenei műszavakat, előadási jeleket, utasításokat	x	x	x	x	x	x	x	x	
A saját hangszere szempontjából földrajzilag, műfajilag és előadásmódban reprezentatív, alkatának, egyéniségének, beállítódásának is megfelelő népzenei repertoárt alakít ki, melyet folyamatosan bővít	x	x		x	x				
Repertoárját biztonsággal memorizálja, azt hosszú távon fejben tartja	x	x		x	x				
Repertoárját folyamatosan gyakorolja	x	x		x	x				
Hangszerét, hangszereit karbantartja	x		x		x				x
Szólistaként és hangszerének megfelelő autentikus népzenei együttesekben muzsikál, együttest vezet				x					
Népzenei előadásokat, táncházakat, táborokat tervez, szervez, azokban közreműködik	x		x	x	x				x
Közreműködik népzenei alkalmazott zeneként megjelenítő műsorokban (film, színház, táncszínház, rádiójáték stb.)	x	x		x	x				
A fellépéséhez szakmailag minden tekintetben felkészül	x		x	x	x				
Hangszerét természetesen, oldottan kezeli, a zenét kifejező, egyéni, stílusos hangon szólaltatja meg	x			x	x				
Szükség esetén megfelelő hangmagasságba	x	x		x			x		

transzponálja az eredeti hangzó felvételekről tanult népzenei anyagot									
Egységes hangnemi szerkezetbe rendezi népzenei összeállításait a lehetséges hangnemi kapcsolódási módok ismeretében	x	x		x			x		
Az előadáson helyes tempóban, zeneileg pontosan, megfelelő technikai színvonalon szólaltatja meg a repertoárját	x	x	x	x	x				x
SZAKMAI ISMERETEK									
Saját hangszere népzenei irodalmának ismerete és folyamatos bővítése	x	x		x					x
Kimunkált hangszerteknikai tudáson alapuló biztonságérzet és előadói készség	x	x		x		x			x
Érzelmileg átélt, hiteles előadásmód	x			x	x	x			x
A népzenei anyag stílusos, pontos, tagolt, kifejező, technikai és zenei szempontból magas színvonalú, tudatos előadás	x			x	x				
Az elméletben tanultak alkalmazása saját hangszerén, kamarazenélésében	x	x		x	x	x	x	x	x
SZAKMAI KÉSZSÉGEK									
Pontos zenei hallás-és intonációs készség	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ritmus-, metrum-, tempó-, karakter- és stílusérzék	x	x	x	x	x	x	x	x	
Biztos zenei ízlés, muzikalitás	x	x	x	x	x	x	x	x	
Érzelmileg átélt, hiteles előadás	x	x	x	x	x				
Magas szintű hangszerteknikai készség	x	x	x	x					x
SZEMÉLYES KOMPETENCIÁK									
Elhivatottság, elkötelezettség	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Fejlődőképesség, önfejlesztés	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Szorgalom, igyekezet	x	x	x	x	x	x	x	x	x
TÁRSAS KOMPETENCIÁK									
Interperszonális rugalmasság	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Kezdeményező készség	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Konfliktusmegoldó készség	x	x	x	x	x	x	x	x	x
MÓDSZER KOMPETENCIÁK									
Kreativitás, ötletgazdagság	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Módszeres munkavégzés	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Figyelem összpontosítás	x	x	x	x	x	x	x	x	x

A Vonós/húros hangszereknél a ráépülésben cél

- az alapképzésben megszerzett tudás bővítése, elmélyítése,
- kiemelkedő hangszerjátékosok repertoárjának megismerése, megtanulása,
- egy-egy tájegység, falu kiváló muzsikusai repertoárjának, játékmódjának tudatos megfigyelése, összehasonlítása, elsajátítása; a különbségek és hasonlóságok felfedezése, megértése,
- hangszere interetnikus kapcsolatainak elméleti és gyakorlati felfedezése,
- speciális játéktechnikák elsajátítása,
- a variálási képesség és improvizációs gyakorlat fejlesztése,
- a repertoár mennyiségének és minőségének növelése.

4.1.Népi hegedű

4.1.1. A tantárgy tanításának célja

A népi hegedű főtárgy tanításának célja, hogy a növendék – a zeneiskolában szerzett hangszeres felkészültségére és zenei ismereteire alapozva – olyan szakmai tudást és általános zenei műveltséget sajátítson el, amely alkalmassá teszi őt tanulmányai folytatására a szakirányú felsőoktatásban, illetve a közművelődés területén középfokú népzenei felkészültséget igénylő munkakör ellátására.

A tantárgyi program célja, hogy a tanuló megismerje

- a hangszeres magyar népzene, ezen belül a különböző dialektusokat, a különböző tájegységek stílusjegyeit, hangszere irodalmát, az alapvető tánc típusok kísérőzenéjét;
- a tánc ciklusokat (táncrend) és egyéb zenék stílusos előadását, illetve a táncok kíséretét;
- a különböző táncok kísérőzenéjének szerkezetét és felépítését, valamint a dallamok hovatartozását;
- és sajátítsa el a népi hegedülés technikáját: hangszer- és vonótartás, vonókezelés, hangsúlyozás, hangképzés, díszítések;
- hangszere természetét, történetét és népi vonatkozásait,
- a jelentősebb primások nevét, működési területét,
- a régi és új stílusú táncok zenéjének jellemző vonásait,
- a tánczenei folyamatok szerkezetét, felépítését, zenei tartalmát,
- a nem tánchoz kapcsolódó zenéket (pl. népszokások).

A főtárgy célja továbbá, hogy a növendék, mint hegedűs legyen képes

- természetes, oldott hangszerkezelésre,
- tudatosan gyakorolni,
- technikáját önállóan továbbfejleszteni,
- az alapvonásokat, valamint a különböző vonásnemeket alkalmazni,
- dinamikailag árnyalt és kifejező hangképzésre,
- a különböző zenék stílusának, valamint saját kézzel való megfelelő ujjrendek és vonások önálló készítésére,
- az adott tánczenére jellemző hangsúlyozás és dinamika tudatos alkalmazására,
- a különböző bal kéz díszítések megkülönböztetésére és tudatos alkalmazására,
- a teljes tánczenei folyamat zenéjének felépítésére, táncszerű eljátszására,
- önálló zenekari számok összeállítására,
- a tanult dallamokat kontrán kíséreni,

- a tanultak (tempó, harmonizálás, játékmód) alapján egy ismeretlen táncdallamot a megfelelő népzenei dialektuson, illetve tánc típuson, szokáskereten belül elhelyezni, hallás után megtanulni, illetve lejegyezni.

Továbbá a népi hegedűt tanuló, mint primás legyen képes

- zenekarát vezetni,
- színpadon magabiztosan kiállni és viselkedni,
- táncot indítani különböző tempókban,
- a megkezdett tempót megtartani, lassítani, illetve gyorsítani,
- a táncot befejezni, bárhol „lehúzni”,
- egy tánc típuson belül különböző dallamokat összekötni,
- a tánc folyamaton belül tánc típusot váltani (pl. lassú csárdás, friss csárdás),
- muzsikálás közben a zenekarával, a táncossal, illetve színpadi zenészként a közönséggel kapcsolatot teremteni, illetve tartani.

A hegedűjátékos alakítsa ki

- az improvizálás képességét a tánczene különböző szerkezeti szintjein, a különböző tánczenék kíséresi módjait, és a tanuló azt hegedűn (kontra) is tudja eljátszani;
- a zenekar irányításának képességét, a különböző tájegységek zenekari hangzásának ismeretét.

4.1.2. Kapcsolódó szakmai tartalmak

A növendékek képzéséhez elengedhetetlen más tantárgyak ismeretanyagának beépítése. Ezek részben a Népi hegedűhöz szorosan kapcsolódnak: népzeneelmélet, népzene történet, néprajz, néptánc. Saját tantárgyának, a Népi hegedűnek a művészetekbe való integrálásához pedig fontos, hogy tájékozott legyen a tanítvány a társművészetekben. Ehhez nyújtanak segítséget az alábbi tantárgyak: zene történet, zeneirodalom, művészettörténet, irodalom, történelem. Így a növendék könnyebben elsajátítja a tananyagot, és képes lesz azt tágabb összefüggésbe helyezve a későbbi önálló munka során hasznosítani.

4.1.3. Témakörök

A Népi hegedű fő tárgy témaköreiben a tanulandó zenei anyag után minden esetben megnevezzük, kiemeljük azokat a technikai elemeket, melyek elsajátítása nélkülözhetetlen az adott népzenei anyagnak az elvárható technikai, zenei színvonalon, stílushűen történő megszólaltatásához.

A javasolt zenei anyag kiválasztását mindig a tanuló technikai tudása, muzikalitása és zenei érettsége határozza meg.

4.1.3.1. Technikai fejlesztés

68 óra/68óra

A Népi hegedű fő tárgy esetében az anyag ismeret egyes témaköreikhez kötődően az alábbi elemeket kell folyamatosan fejleszteni a növendék képességei, készségei, előtanulmányai figyelembevételével:

- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- a vibrato helyes alkalmazása,
- hangszerkezelés,
- artikulációk és díszítések alkalmazása,
- helyes ritmus és tempó,
- a stílusos előadásmód technikai összetevői,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,

– állóképesség.

4.1.3.2. Anyagismeret

170 óra/115 óra

Zenei anyag 1.

Ismerkedés a bartóki I. népzenei dialektussal: Dunántúl.

Ugrós, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk (kétféle hangnemben, pl.: A-D), valamint:

„Kalocsai mars”, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk (C, illetve D hangnemekben).

Technikai feladatok

Hangsúlyozás, hangindítás, gyors, rövid nyolcadok, a III-IV. fekvés használata és gyakori váltása, staccato és marcato vonásnemek.

Tempótartás, különös tekintettel a friss csárdásra.

Dunántúli terc és szeptim intonálása az ugrósban.

Lassú csárdás táncszerű giusto eljátszása, a sorvégi tenutós tizenhatodok eljátszása tempóban.

Egy-egy dallamnál legalább két variáció elsajátítása (az improvizálás előkészítése).

Transzponálás D- és A-alapú (D-dúr, A-dúr, illetve d-moll, a-moll) hangnemekbe, lejegyzési gyakorlatok.

Hallás utáni dallamtanulás.

A dallamok énekes változatainak megtanulása.

Énekes dallam stílusos improvizálása hangszeren (kb. 10 dallam).

Tánczenei folyamat összeállítása, a dallamok kötése, műfaji váltás:

- ugrós – lassú csárdás – friss csárdás,

- lassú csárdás – friss csárdás – ugrós,

- ugrós – friss csárdás,

- verbunk és frisse.

Hegedűkontra kíséret: esztam, lassú dűvő.

Zenei anyag 2.

Ismerkedés az erdélyi népzenei dialektussal: Kalotaszeg.

Legényes, verbunk, „szapora”.

Technikai feladatok

Pontozott tizenhatod-menetek külön vonóval, hármaskötés, kettőskötés.

Hangsúlyozás jobb, illetve bal kézben.

Felső és alsó váltóhang, előkék, egyszerű körülírás, trilla.

Fekvésváltás.

Dallamok összekapcsolása.

Verbunknál és szaporánál: virtuóz tizenhatod-menetek, spiccato vonás, hangindítás emelt vonóval, kötések nagy tempóban.

Tempótartás.

Közjátékok tanulása műfajonként és hangnemenként, megfelelő használatuk, a virtuóz játék előkészítése a magas fekvésben.

Zenei anyag 3.

Erdély (folytatás): Sóvidék. Verbunk, szöktetős, jártatós, forgató.

Technikai feladatok

A II. fekvés gyakori használata, gyakori kettős-, hármaskötések, tempótartás, hangsúlyozás, hangsúlyozó díszítések.

Közjátékok.

Műfajok összekapcsolása és lezárása.

Tánczenei folyamat összeállítása.

Hegedűkontra kíséret.

Zenei anyag 4.

A bartóki III. népzenei dialektusterület: Szatmár. Oláhos, kondástánc, cigánytánc, csendes, csárdás, ugrós, magyar verbunk, juhásznóta (A-alapú hangnemben).

Technikai feladatok

Bal kéz: váltóhangok, glissando, előke, utóka, körülírás, ritmikus vibrato, negyedik ujjas üveghangok, speciális egyujjas ujjrendek, csúszások.

Jobb kéz: hangsúlyozás, belső, illetve szinkópás hangsúlyozás.

Lassú csárdás – friss csárdás műfaji váltás.

Parlando-rubato előadásmód – kitartott, hosszú hangok megszólaltatása, díszítése („hallgató” is).

Hegedűkontra kíséret: gyors dűvő, lassú dűvő, esztam, parlando-rubato dallamok kísérete.

Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Zenei anyag 5.

Erdély (folytatás): Szék. Sűrű tempó, ritka tempó, verbunk, négyes, csárdás, lassú, porka, hétlépés.

Technikai feladatok

Férfi táncok kísérő-dallamainál: gyors pontozott tizenhatodok külön vonóval, különböző vonásnemekkel, belső hangsúlyozás, fekvésváltás.

Aszimmetrikus lüktetésű dallamok – „Négyes”, „Lassú”.

Hangképzés, kitartott hangok megszólaltatása, díszítések, ritmikus vibrato, trilla, körülírás.

Hangsúlyozás.

Közjátékok.

Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Tánczenei folyamat eljátszása.

Kontra kíséret.

Zenei anyag 6.

Erdély (folytatás): Ördögösfüzes. Ritka és sűrű fogásolás, lassú csárdás.

Technikai feladatok

Triolás játékmód, díszítések, hangsúlyozás, hangképzés.

Kontrakíséret.

Zenei anyag 7.

Kalotaszeg (folytatás): Csárdás, „Hajnali” A- és G-alapú hangnemekben.

Technikai feladatok

Gyors tizenhatod-menetek, sorzáró formulák.

Közjátékok.

A „Hajnali” című dallam díszítése és a folyamatos körülírás.
Hangképzés.
Vonókezelés.
Ének kísérése.
Kontrakíséret.
Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Zenei anyag 8.

Ismerkedés az északi népzenei dialektusterülettel: Palócvidek, Csallóköz, Mátyusföld. Verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, dudanóták, kanásztánc, alkalomhoz kötött dallamok (pl. menyasszonytánc).

Technikai feladatok

A duda utánzása hegedűn (scordaturával).
A friss csárdások gyors tempója, tempótartás, dallamtanulás.
Magas fekvések.
Játék tercpárhuzamban („tercelés”).
Kontrakíséret (dűvő, esztam).
Énekes dallam eljátszása hangszeren, stílusos improvizálása (kb. 10 dallam).

Zenei anyag 9.

Erdély (folytatás): Magyarpalatka, Magyarszovát. Ritka magyar, sűrű magyar, négyes (magyar tánc), kocsos, szökös, ritka csárdás, sűrű csárdás, lassú cigánytánc.

Technikai feladatok

II. fekvés, egyujjazás, belső hangsúlyozás.
Ritmikus díszítés, sűrű trilla, előke, utóka.
Körülírás, a különböző díszítőelemek összekapcsolása.
Jobb kézben: vonásnemek, fölfelé hangsúlyozás, indított hangok.
Hangképzés, dinamika.
Közjátékok.
Aszimmetria (Ritka magyar, Négyes, Kocsos, Lassú cigánytánc).
„Egy-pár” tánc (táncsorrend) műsorszerű összeállítása.
Kíséret, összjáték.
Énekes dallamok megtanulása.

Zenei anyag 10.

A bartóki I. népzenei dialektus (folytatás): Vas és Sopron megye. Régi magyar tánczene, korai verbunkos stílus, nyugat-dunántúli népi táncdallamok megismerése.
Tendl Pál, Tendl Vilmos, Csejtei István primások anyagából.

Technikai feladatok

A bécsi klasszikus zenéhez közel álló népzenei stílusjegyek elsajátítása.
Harmonizálás, vonókezelés.

Zenei anyag 11.

Dunántúl (folytatás): Rábaköz. Dus, kanásztánc, verbunk és frisse, lassú csárdás, friss csárdás, dudanóták.

Technikai feladatok

Dallamtanulás.

Zenekari összjáték.

Énekes dallamok adaptálása hegedűre (transzponálás, improvizálás) különböző hangnemekbe (D-A-G).

Dudautánzás.

Zenei anyag 12.

Erdély (folytatás): Bonchida. Magyar táncrend: lassú magyar, sűrű magyar, lassú csárdás, sűrű csárdás.

Román táncrend: román forgató, lassú cigányos, gyors cigányos, verbunk, sűrű legényes.

Technikai feladatok

Hangsúlyozás.

Vonásnemek.

Magas fekvések.

Egyujjazás.

Hangképzés, díszítés (terces körülírás).

Közjátékok.

Aszimmetria (Lassú magyar, Román forgató).

Zenei anyag 13.

Vajdaszentivány, Magyarpéterlaka. Verbunk, Sebes forduló, Lassú, Korcsos, Cigánycsárdás dallamok.

Technikai feladatok

Gyors tizenhatod-menetek.

Közjátékok.

Vonásnemek.

Magas fekvések II-VI.

Sebes forduló, Korcsos hangsúlyozása, hármaskötés.

Előke és díszítés összekapcsolása, sűrű trilla.

Hangképzés.

Zenei anyag 14.

Az északi népzenei dialektus ismeretanyagának bővítése: Gömör. Juhásznóta, lassú csárdás, friss csárdás.

Technikai feladatok

Formulák magas fekvésekben (patronszerű gyors futamok).

Giusto játékmód.

Parlando-rubato előadásmód.

Dallamtanulás énekkel együtt.

Kontrakíséret.

Zenei anyag 15.

A Székelyföld ismeretanyagának bővítése: Csíkszentdomokos. Hegedű, kontra és gardon.

Zenei anyag 16.

Székelyföld: Gyimes. Féloláhos, verbunk, lassú magyaros, sebes magyaros, lassú csárdás, sebes csárdás, kettős jártatója és sirülője, héjszák (kb. 30 dallam).

Technikai feladatok

Hegedűtartás és vonókezelés.

II. fekvés mint alapfekvés.

Egyujjazás, speciális ujjrendek.

Tizenhatod-játék az alsó fél vonón.

Speciális kötések és vonásnemek.

Aszimmetrikus játék (lassú magyaros), szinkópás lüktetés (kettős jártatója és sirülője).

A táncok összekapcsolása.

Gardonkíséret.

Zenei anyag 16.

Ádámos. Magyaros, lassú, székely verbunk, féloláhos, szökő, „szegényes”.

Technikai feladatok

Tizenhatod felosztású menetek, zárlatok, nyolcadoló lüktetés (lassú), speciális vonásnemek.

Aszimmetrikus játékmód (szegényes), ritmikus játék.

Zenei anyag 17.

Moldva. Magyar és román táncdallamok: Magyaroska, stîca, sîrba, ruszászka, polka, bolgáros, ruca, virágtánc, ardeleanka, sîrba studencilor, kettős (de doi), csaszu, kecskés, drumul dragului (táncként egy dallam).

Technikai feladatok

Pontozott ritmusok, staccato játékmód, gyors játék.

Tizenhatodos húr váltások, speciális díszítés és vonókezelés.

Tánckíséret, motivikus jellegű improvizálás.

Színpadi zenekari szám összeállítása – különböző hangszer összeállítások.

4.2.Népi brácsa

4.2.1. A tantárgy tanításának célja

A népi brácsa tárgy tanításának célja, hogy a növendék – a zeneiskolában szerzett hangszeres felkészültségére és zenei ismereteire alapozva – olyan szakmai tudást és általános zenei műveltséget sajátítson el, amely alkalmassá teszi őt tanulmányai folytatására a szakirányú felsőoktatásban, illetve a közművelődés területén középfokú népzenei felkészültséget igénylő munkakör ellátására.

A tanuló ismerje meg a hangszeres magyar népzeneét, ezen belül a különböző tájegységek stílusjegyeit, hangszeres irodalmát, az alapvető tánc típusok kísérőzenéjét. Képes legyen a tánc ciklusokat (táncrend) és egyéb zenéket stílusosan előadni, illetve táncot kísérni. A dallamokkal együtt ismerje meg a különböző táncok kísérőzenéjének szerkezetét és felépítését.

A Népi brácsa főtárgy feladata, hogy fejlessze módszeresen a tanuló

- zenei képességeit: hallását, ritmusérzékét,
- technikai adottságát, (hangszer- és vonótartás, vonókezelés, hangsúlyozás),
- zenei emlékezetét és előadókészségét, improvizációs készségét,
- zenei ízlését, stílusérzékét.

Továbbá tanítsa meg a növendéket

- alkalmazkodni a hegedűs (és a többi zenész) játékához és irányításához, ismertesse meg a zenekar különböző hangszereinek szerepével;
- az adott népzenei stíluson belül improvizálni, egy dallamot többféle módon kísérni.

Szoktassa a tanulót rendszeres, céltudatos munkára, alakítsa ki az igényét arra, hogy koncentrált gyakorlással és az eredeti felvételek hallgatásával (és lekottázásával) folyamatosan tovább képezze magát.

A növendék ismerje

- hangszer történetét és népi vonatkozásait,
- a jelentősebb zenekarokat és zenészegyéniségeket,
- a régi és új stílusú táncok zenéjének jellemző vonásait,
- a tánczenei folyamatok szerkezetét, felépítését, zenei tartalmát,
- az alkalomhoz nem kötött (nem tánczenei) zenéket, szokásokat.

Legyen képes

- természetes, oldott hangszerkezelésre,
- technikai és zenei szempontból tudatos elemző gyakorlásra,
- technikáját önállóan továbbfejleszteni,
- az alapvonásokat, valamint a különböző vonásnemeket alkalmazni,
- dinamikailag árnyalt és kifejező hangképzésre,
- az adott zenére jellemző hangsúlyozás és dinamika tudatos alkalmazására,
- a jobb és bal kéz játszó-mechanizmusának összehangolására,
- a teljes tánczenei folyamat táncszerű eljátszására a primás játéka alapján,
- önálló zenekari számok összeállítására,
- a tanultak (tempó, harmonizálás, játékmód) alapján egy ismeretlen dallamot a - megfelelő népzenei dialektuson, illetve tánc típuson belül elhelyezni, hallás után megtanulni és lejegyezni,
- egy ismeretlen dallamot (akár első hallás után) stílushűen, a megfelelő harmóniákkal kísérni,
- a primás játékára állandóan figyelve annak zenei jelzésére (tempóváltás, tánc típus-váltás) azonnal reagálni: azaz legyen kellő kamarazenei felkészültsége,
- a színpadon magabiztosan mozogni,
- a zenekarával, a táncossal, illetve színpadi zenészként a közönséggel kapcsolatot teremteni és tartani muzsikálás közben.

4.2.2. Kapcsolódó szakmai tartalmak

A növendékek képzéséhez elengedhetetlen más tantárgyak ismeretanyagának beépítése. Ezek részben a Népi brácsához szorosan kapcsolódnak: népzeneelmélet, népzene történet, néprajz, néptánc. Saját tantárgyának, a Népi brácsának a művészetekbe való integrálásához pedig fontos, hogy tájékozott legyen a tanítvány a társművészetekben. Ehhez nyújtanak segítséget az alábbi tantárgyak: zene történet, zeneirodalom, művészettörténet, irodalom, történelem. Így a növendék könnyebben elsajátítja a tananyagot, és képes lesz azt tágabb összefüggésbe helyezve a későbbi önálló munka során hasznosítani.

4.2.3. Témakörök

A Népi brácsa főtárgy témaköreiben a tanulandó zenei anyag után minden esetben megnevezzük, kiemeljük azokat a technikai elemeket, melyek elsajátítása nélkülözhetetlen az adott népzenei anyagnak az elvárható technikai, zenei színvonalon, stílushűen történő megszólaltatásához.

A zenei anyag kiválasztását mindig a tanuló technikai tudása, muzikalitása és zenei érettsége határozza meg.

4.2.3.1. Technikai fejlesztés

68 óra/68óra

A Népi brácsa főtárgy esetében az anyagismeret egyes témaköreihez kötődően az alábbi elemeket kell folyamatosan fejleszteni a növendék képességei, készségei, előtanulmányai figyelembevételével:

- helyes testtartás, hangszertartás,
- hangképzés,
- intonáció,
- harmonizálás,
- hangszerkezelés, vonókezelés,
- vonásnemek,
- helyes, differenciált ritmus és tempó,
- a stílusos előadásmód technikai összetevői,
- a zenei stílus és az előírások megvalósítása,
- állóképesség.

4.2.3.2. Anyagismeret

170 óra/115 óra

Zenei anyag 1.

A bartóki I. népzenei dialektus: Dunántúl.

Ugrós, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk (kétféle hangnemben – pl. A-D), valamint „Kalocsai mars”, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk (C, D hangnemekben).

Technikai feladatok

Lassú és gyors esztam, illetve lassú dúvó.

Vonóindítás, vonóváltás, különféle hangsúlyozási módok.

Modális és funkciós harmonizálás-módok.

Négyhúros brácsán C, D és A hangnemekben egyszerűbb harmonizálás, illetve akkordmenetek az első és második fekvésben.

Egy-egy dallamnál több variáció elsajátítása (az improvizálás előkészítése).

A dallamok énekes változatainak megtanulása.

Kamarazenélési képességfejlesztés: a primás kísérése (a tudatosságtól az automatizmusig).

Zenei anyag 2.

Ismerkedés az erdélyi népzenevel: Kalotaszeg.

Legényes, verbunk, szapora.

Technikai feladatok

Funkciós harmonizálás a háromhúros brácsán.

Az akkordkészlet bővítése: szeptim-, szűkített és váltó-akkordok.

Egy dallam harmóniavázán alapuló minimum három-négyféle akkordozás elsajátítása, variálása (improvizatív alkalmazása).

Több kalotaszegi brácsás vonókezelésének és harmonizálásának összehasonlítása, a különbözőségek tudatosítása.

Vonózás-variációk.

Tempótartás, „együttlélegzés” a primás játékaival.

Zenei anyag 3.

A bartóki III. népzenei dialektus: Alföld.

Szatmár. Oláhos, kondástánc, cigánytánc, csendes, csárdás, ugrós, magyar verbunk, juhásznóta (minimum két hangnemben: A-D).

Technikai feladatok

Jellegetes akkordmenetek és vonásnemek elsajátítása háromhúros brácsán.

Bonyolultabb akkordmenetek négyhúros brácsán A és D hangnemekben (ifj. Horváth András népi zenész játékmódja alapján), valamint C-G, illetve G-D húrokon a szatmárköritói és a tiszakőrödi zenekar alapján.

A vonás- és akkordvariációk stílushű használata.

Brácsaszólam megtanulása autentikus népzenei hangfelvételtől (a dallamok lejegyzésével, figyelemmel a zenészek lehetséges tévesztéseire).

A vonókezelés helyes értelmezése és elsajátítása videofelvétel segítségével.

Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Zenei anyag 4.

A bartóki IV. népzenei dialektus: Erdély (folytatás).

Szék: sűrű tempó, ritka tempó, verbunk, négyes, csárdás, lassú, porka, hétlépés.

Technikai feladatok

Ifj. Ádám István széki kontrás harmóniakészlete, harmonizálási módjának elsajátítása és összevetése más széki kontrásokéval (pl. Mikó Albert, Moldován György).

„Szalasztott” vonóindítás és hangsúlyozás.

Az előke tudatos alkalmazása vonóváltásnál.

A primás hangsúlyozásmódjának ismerete.

A különböző tánc típusok tempóinak pontos ismerete.

Lejegyzés és visszatanulás autentikus népzenei hangfelvételtől.

A zenei folyamat egészének vizsgálata, egy-egy hosszabb zenei folyamat törvényszerűségeinek felismerése és alkalmazása.

Énekes dallamok megtanulása szöveggel.

Zenei anyag 5.

Erdély (folytatás): Ördögösfüzes.

Ritka és sűrű fogásolás, lassú csárdás.

Technikai feladatok

Dallamhangokra épülő dúr harmonizálás.

A „ritka fogásolás” sajátos vonózásának elsajátítása.

Zenei anyag 6.

Erdély (folytatás): Kalotaszeg.

Csárdás, „Hajnali” A-G hangnemekben.

Technikai feladatok

Az első évfolyamban elsajátított technikák tökéletesítése.

Négyhúros brácsán Culi János „Kucsi” akkordkészletének és játékstílusának megtanulása a magyarlónai zenekarral készült felvételek alapján.

Zenei anyag 7.

Az északi népzenei dialektus területeiről Palócvidek, Csallóköz, Mátyusföld. Verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, dudanóták, kanásztánc, alkalomhoz kötött dallamok (pl. lakodalmások – menyasszonytánc).

Technikai feladatok

Négyhúros brácsán és hegedű-kontrán funkciós akkordmenetek megtanulása.
Eredeti felvételtől a kontrakíséret lejegyzése.
Egy-egy dallam kíséretében egyéni variációk, stílusos improvizálás gyakorlása.
Egy-egy ismeretlen dallam stílusos megharmonizálása első hallás után.

Zenei anyag 8.

Erdély (folytatás): Magyarpalatka, Magyaroszovát.
Ritka magyar, sűrű magyar, verbunk, négyes (magyar tánc), korszos, szökös, ritka csárdás, sűrű csárdás, lassú cigánytánc, román táncok, alkalomhoz kötött dallamok (pl. halottkísérők).

Technikai feladatok

Dúr harmóniasorok és ennek helyi jellegzetességei.

Vonókezelés elsajátítása, vonásnemek.

Kiemelkedő brácsás egyéniségek játéktípusának összehasonlítása, a különbözőségek tudatosítása (Magyarpalatka: Kodoba Béla, Moldován Emerik, Mácsingó Sándor, Radák Mihály, Magyaroszovát: Botezán János, Huszár Sándor).

Vonásvariációk.

A belső hangsúlyozás és aszimmetria gyakoroltatása, szigorúan a primás játékához igazodva.

A passzív dalkincs növelése: énekes dallamok megtanulása.

Zenei anyag 9.

Vas és Sopron megye. Régi magyar tánczene, korai verbunkos stílus, nyugat-dunántúli népi táncdallamok megismerése. Tendl Pál, Tendl Vilmos, Csejtei István zenekara.

Technikai feladatok

A bécsi klasszikus zenéhez legközelebb álló népzene stílusjegyeinek elsajátítása, kiemelt figyelemmel a harmonizálásra.

Zenei anyag 10.

A dunántúli népzenei dialektusterület (folytatás): Rábaköz. Kanásztánc, verbunk és frisse, lassú csárdás, friss csárdás.

Technikai feladatok

Dallamtanulás, majd minden dallam automatikus transzponálása különböző hangnemekbe: A-D-G-C.

Zenei anyag 11.

Erdély. Kalotaszeg-Mezőség: Bonchida.

Magyar táncrend: Lassú magyar, sűrű magyar, verbunk, lassú csárdás, sűrű csárdás. Román táncrend: román forgató, lassú cigányos, gyors cigányos, barbunc, sűrű legényes.

Technikai feladatok

A már megismert, bonyolult akkordkészletű négyhúros brácsajáték után az egyszerűbb, más jellegű bonchidai harmonizálás elsajátítása (Kalló János és Ádám József játéka alapján).

A hegedű-kontra kéttagú banda játékmódja (Pusztai Sándor és ifj. Kolbász Béla játéka alapján).

Eredeti hangfelvételek lejegyzése.

Vonókezelés.

Stílusos játék.

Zenei anyag 12.

Székelyföld: Vajdaszentivány, Magyarpéterlaka. Verbunk, sebes forduló, lassú, korcsos, cigánycsárdás.

Technikai feladatok

Vonásnemek különbözőségének összehasonlítása Horváth Mihály vajdaszentiványi, és Ponci Gyula péterlaki brácsás játékában.

A harmonizálás és az akkordkészlet összehasonlítása Horváth Mihály és Ponci Gyula játékában.

Ritmusvariációk egy-egy tánc kíséretében.

Zenei anyag 13.

Az északi népzenei terület zenei ismeretanyagának bővítése: Gömör.

Juhásznóta, lassú csárdás, friss csárdás.

Technikai feladatok

Molnár Kálmán brácsás bonyolult akkordmeneteinek elsajátítása négyhúros brácsán, a magasabb fekvésekben is.

A töltőszólam és a dallamjáték közötti. játékmód, az ún. „dallamimitáló harmonizálás” elsajátítása a juhász-repertoárban.

Seres Kálmán kontrás egyszerűbb harmonizálása és összevetése Molnár Kálmán játékával.

A stílusos improvizálás gyakorlása, saját variációk létrehozása.

Énekes dallamok megtanulása szöveggel, különös tekintettel a juhászanyag parlando-rubato előadásmódjára.

Zenei anyag 14.

Székelyföld: Ádámos. Magyaros, lassú, székely verbunk, féloláhos, szökő, szegényes, pontozó.

Technikai feladatok

A Küküllő menti dallamkincs és a táncok megismerése.

Egyedi vonásnemek Kozák József brácsajátékában.

Az ádámosi zenekar játékának összehasonlítása más Küküllő menti zenekarokéval (Magyarkirályfalva, Magyarózd, Dombó, Magyarbece, Szászcsávás).

4.3.Népi bőgő/cselló

4.3.1. A tantárgy tanításának célja

A nagybőgő/cselló főtárgy tanításának célja olyan népzeneészek képzése, akik képesek a hagyományos magyar népzenei darabok stílushű, hiteles és zenei élményt adó megszólaltatására és továbbadására.

A tanulók sajátítsák el a magyar népzenei nyelvezetet és annak előadási sajátosságait, s annak részeként tudják a dallamokat a megformálás szabályaira támaszkodva újraalkotni (nem másolni). Cél tehát – a beszélt anyanyelvhez hasonlóan – a magyar népzene anyanyelvi szintű tudásának megközelítése.

A növendék hangszerén keresztül is kapjon bevezetést a népzene teljes világképebe. A zeneiskolában szerzett hangszeres felkészültségére és zenei ismereteire alapozva olyan szakmai tudást és általános zenei műveltséget sajátítson el, amely alkalmassá teszi őt tanulmányai folytatására a szakirányú felsőoktatásban, illetve a közművelődés területén középfokú zenei felkészültséget igénylő munkakör ellátására.

A főtárgy órákon fejlessze a növendék

- hallását,
- a magyar nyelvvel összefüggő ritmus- és hangsúlyérzékét,
- stílusérzékét,
- improvizációs készségét,
- zenei fantáziáját, a zenei emlékezetét,
- zenei ízlését, a zenei karakterek iránti érzékenységét,
- technikai adottságait,
- előadókészségét,
- képességét a dallamok rögtönző összefűzésére, a táncjátékok és táncműsorok kialakítására.

Adjon teret a tanuló kreatív megnyilvánulásainak, tegye képessé, fogékonyá, nyitottá a szomszédos, illetve más európai népek, más kultúrák, valamint más zenei irányzatok (pl. klasszikus zene, kortárs zene) befogadására.

A tanuló ismerje tanulmányai eredményeképpen

- hangszerei történetét, típusait, a hangszer elterjedtségét a magyar nyelvterület különböző vidékein,
- a szomszéd népek hasonló hangszereit,
- hangszerei repertoárját, és azoknak jellemző részét, előadói hagyományát a magyar nyelvterület különböző vidékein, és azok jellemző zenei stílusjegyeit,
- hangszeri irodalmát, a jelentősebb népzene kutatók munkásságát és írásait.

Legyen képes

- elemezni a népdalok formai és harmóniai szerkezetét,
- zenei és technikai szempontból tudatos elemző gyakorlásra,
- technikájának önálló továbbfejlesztésére,
- hangszeres népzenei darabok önálló megtanulására, és lejegyzésére felvételről,
- énekes dallamok megformálására hangszerein, az adott népzenei dialektus stílusának megfelelő hagyományos előadásmódján,
- természetes, oldott hangszerkezelésre,
- tiszta intonációra,
- a hangszín és a hang kialakítására, díszítésére, az autentikus hangzást megközelítő módon, a stílus adta kereteken belül,
- népzenei darabok értelmes, tagolt előadására (illetve kíséretére), a ritmus, a hangsúlyok, az összetartozó és elkülönülő hangok helyes megszólaltatására,
- több terület népi tánca zenekíséretének eljátszására,
- a jobb és bal kéz játszómechanizmusának összehangolására,
- a legfontosabb zenei karakterek megjelenítésére,
- az egyes zenei karaktereknek megfelelően az alapvonások (legato, détaché, martelé, marcato, staccato, pizzicato) alkalmazására,
- dinamikailag árnyalt és kifejező hangképzésre,
- a dallamok stílusának és karakterének, valamint saját kézzel való megfelelő ujjrendek és vonások önálló kialakítására és variálására,
- életkorának és képességeinek megfelelő zenei anyag autentikus, stílushű, a zenei összefüggéseket visszaadó, értelmesen tagolt, árnyalt és kifejező előadására.

4.3.2. Kapcsolódó szakmai tartalmak

A növendékek képzéséhez elengedhetetlen más tantárgyak ismeretanyagának beépítése. Ezek részben szorosan kapcsolódnak a saját főtárgyhoz: népzeneelmélet, népzene-történet, néprajz, néptánc. Saját tantárgyának, a népi bőgő/csellónak a művészetekbe való integrálásához

pedig fontos, hogy tájékozott legyen a tanítvány a társművészetekben. Ehhez nyújtanak segítséget az alábbi tantárgyak: zenetörténet, zeneirodalom, művészettörténet, irodalom, történelem. Így a növendék könnyebben elsajátítja a tananyagot, és képes lesz azt tágabb összefüggésbe helyezve a későbbi önálló munka során hasznosítani.

4.3.3. Témakörök

A Népi bőgő/cselló főtárgy témaköreiben a tanulandó zenei anyag után minden esetben megnevezzük, kiemeljük azokat a technikai elemeket, melyek elsajátítása nélkülözhetetlen az adott népzenei anyagnak az elvárható technikai, zenei színvonalon, stílushű megszólaltatásához.

4.3.3.1. Technikai fejlesztés

68óra/68 óra

4.3.3.2. Anyagismeret

170 óra/1150 óra

A nagybőgő és a gordonka hangszereket a magyar nyelvterület népi zenekari gyakorlatát mintául véve együtt tanítjuk (a bőgősök ritka kivétellel mind csellón kezdik tanulmányaikat, mivel a népzeneben a kétféle hangszeren nagyjából ugyanazt kell megszólaltatni).

A népi nagybőgőn a legmélyebb húr (E-húr) nem használják, illetve fel sem teszik hangszerükre. Így a hangszer hangolása: „G-D-A”. Ha a hangszer kéthúros, akkor a hangolása lehet „G-D”, vagy „G-C”. Néhány erdélyi, mezőségi faluban egyhúros hangszert használnak; ilyenkor általában „C” hangra hangolják a bélhúr.

A népi cselló (amely általában bélhúros), mérete egyezik a 4/4-es gordonkáéval. A népi gyakorlatban használt csellónak három húrja van, amelynek hangolása a legmélyebb húról kezdve: „C-G-D”, tehát a gordonka legvékonyabb húrját, az „A”-t nem használják.

A vonó a barokk viola da gamba vonójához hasonlítható: rövid, de erős (házi készítésű, lószőrrel felszerelt).

A zenei anyag kiválasztását és mennyiségét mindenkor a tanuló technikai fejlettsége, muzikalitása, zenei érettsége határozza meg.

Zenei anyag 1.

A) A bartóki I. népzenei dialektus: a dunántúli tánczene kísérete „A-D” hangnemekben. Ugrós, lassú csárdás, friss csárdás.

B) Kalocsai tánczene kísérete „C-D” hangnemekben: mars, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk.

C) A bartóki IV. népzenei dialektus, Erdély, Kalotaszeg.

Tánczene-kíséret „A-G” hangnemekben: legényes, verbunk, szapora.

D) Erdély, Székelyföld: sóvidéki tánczene kísérete „A-D” hangnemekben: verbunk, szöktető, jártató, forgató.

Technikai feladat

A dűvő vonás alkalmazása egyenletes ritmusban, mérsékelten gyors tempóban (legényes, lassú csárdás, forgató), illetve az alapvonások ismerete (détaché, martelé, legato).

Követelmények

Az alapvonások játszása hajlékony, szép hangon bőgőn és csellón (ugrós - dus - mars, lassú és friss csárdás, dűvő, verbunk).

A húr- és vonóváltó-műveletek tudatos előkészítése és végrehajtása.

Tiszta intonáció (a kar és a kézfej szerepe).

A fekvésváltások előkészítése, beillesztésük a zenei folyamatba, valamint könnyed, zavartalan eljátszásuk középtempóban.

Dinamikai váltások gyakorlása.

Kotta nélküli játék a stílus követelményeinek megfelelően.

A játszott dallamok formai–szerkezeti tagolásának ismerete.

Eligazodás a bőgő, illetve cselló hangolású hangszereken.

Eligazodás a kontrás által fogott akkordokon és azok felismerése a fogásmódok alapján is.

Törekvés a tempótartásra, hallás utáni dallalmtanulásra.

A dallamok énekes változatainak megtanulása.

Transzponálás D-A-C hangnemekbe.

Hangsúlyozás, hangindítás.

Zenei anyag 2.

A) Az alföldi népzenei dialektusból: szatmári tánczene kísérete „A” hangnemben. Magyar verbunk, csendes, lassú csárdás, cigánytánc, kondástánc, ugrós, juhásznóta, oláhos.

B) Erdély (folytatás): széki tánczene kísérete „A” hangnemben.

Verbunk, lassú, csárdás, porka, hétlépés, négyes, sűrű tempó, ritka tempó.

C) Erdély (folytatás): ördögösfüzesi tánczene kísérete „A-D-G” hangnemekben.

Ritka és sűrű fogásolás, lassú csárdás.

D) Erdély (folytatás): kalotaszegi tánczene kísérete „A-G” hangnemekben. Csárdás, „Hajnali”.

Technikai feladatok

A növendék tudja és alkalmazza

- bőgőn és csellón egyenletes ritmusban, mérsékelten gyors tempóban is a szimmetrikus és az aszimmetrikus düvő vonásokat,
- a lassú és a verbunk „merítéses” vonásokat, a ritka és sűrű fogásolás vonásait, a hajnali-táncdallam „tapasztott” vonását, illetve az alapvonásokat (détaché, martelé, marcato, legato).

Követelmények a zenei anyag elsajátításával kapcsolatban

A növendék legyen képes

- a különböző tánc típusokat az adott hangnemben lezárni (Magyar verbunk),
- a műfaji váltások magabiztos végrehajtására („Csendes”-Lassú, Csárdás, Porka-Hétlépés, sűrű-ritka tempó, lassú-csárdás, ritka-sűrű fogásolás, hajnali-csárdás),
- a parlando-rubato előadásmód megszólaltatására,
- hangsúlyozásra,
- különböző vonásnemekkel a belső hangsúlyozásra,
- aszimmetrikus düvő vonást külön vonóval is létrehozni (Négyes, lassú),
- a szatmári, széki és kalotaszegi kíséretet (legalább az egyiket) csellón is megszólaltatni,
- tánczenei folyamat kíséretének eljátszására,
- megtanulni a dallamok énekes változatait szöveggel is,
- fogások alapján ránézésből is felismerni a kontrás által játszott harmóniákat és azokat tudja követni hangszerén,
- az aszimmetrikus játékmód elsajátítására (ördögösfüzesi ritka fogásolás),
- énekes kísérésére,
- a közjátékok felismerésére, tonalitásának (relatív hangmagassági viszonyokon alapuló) meghatározására
- sorzáró képletek, záróformulák alkalmazására.

Zenei anyag 3.

A) Ismerkedés az északi népzenei dialektussal. Népi tánczenekíséret tanulása a következő tájegységekről: Palócföld, Csallóköz, Mátyusföld.

Verbunk, lassú csárdás, friss csárdás, dudanóták, kanásztánc, menyasszonytánc.

B) Erdély (folytatás): mezőségi tánczenék kísérete - Magyarpalatka, Magyaraszóvát. Ritka és sűrű magyar, négyes, lassú cigánytánc, ritka csárdás, szökös, sűrű csárdás, korcsos.

C) Dunántúl (folytatás): Vas és Sopron megyei táncdallamok kíséretének megtanulása. Régi magyar tánczenék, korai verbunkosok, nyugat-dunántúli táncdallamok.

Rábaközi táncok kísérete. Verbunk és frisse, dus, kanásztánc, lassú friss csárdás, dudanóták.

Technikai feladatok

Legyen tisztában az egyes területek zenei formai egységének fogalmával, tudja a primást követni a kontrással összhangban (különös tekintettel a friss csárdásokra).

Követelmények a zenei anyag elsajátításával kapcsolatban

A növendék legyen képes

- a pizzicato különböző fajtáit alkalmazni,
- stílusos improvizálásra bőgőn és csellón is (vonásnemek váltogatására),
- a friss csárdások gyors tempójának megtartására, illetve finom módosulásaira (a friss gyorsuló tempói, illetve friss utáni újabb váltás lassúra),
- árnyalt zenei előadásmódra, különösen az alkalomhoz kötődő dallamoknál,
- a bécsi klasszikus zenéhez legközelebb álló népzene stílusjegyeinek elsajátítására,
- zenekari összjátékra,
- az aszimmetria árnyalt kifejezésére (pl. ritka magyar, négyes, korcsos, lassú cigánytánc),
- belső hangsúlyozásra,
- énekes kísérésére,
- improvizálásra az adott stíluson belül, illetve transzponálásra „D-A-G” hangnemekbe,
- a dallamok énekes változatait szöveggel is megtanulni, többek közt a helyes prozódia érdekében

Zenei anyag 4.

A) Nyugat-Erdély (folytatás): bonchidai tánczenék kísérete „A-D-G” hangnemekben. Lassú-sűrű magyar, lassú-sűrű csárdás, román forgató, lassú és gyors cigányos, verbunk, sűrű legényes.

B) Vajdaszentiványi és péterlaki táncok kísérete. Verbunk, sebes forduló, lassú, korcsos, cigánycsárdás.

C) Méhkeréki és eleki táncok kísérete „A-D” hangnemekben.

Technikai feladatok

Tudja a különböző tánc típusok tempóit és azok műfaji váltásait magabiztosan végrehajtani.

Alkalmazza az alapvonásokat (esetleg német kápás vonóval is) és a talpas pizzicatót mérsékelten gyors tempóban is.

Követelmények a zenei anyag elsajátításával kapcsolatban

A növendék legyen képes

- a helyes hangsúlyozásra (sebes forduló, korcsos),
- a különböző vonásnemek összekötésére, variációira,
- a közjátékok magabiztos kíséretére mind ritmikailag, mind hangnemileg,
- aszimmetria „lekövetésére”, különös tekintettel a román forgatóra, az ardelenescura és a lungára,

- a különböző tánc típusokat helyes hangnemben lezárni (lassú és sűrű magyar, sebes forduló, korcsos),
- a műfaji váltások magabiztos végrehajtására ritmikailag és hangnemileg is,
- ritmikus vonókezelésre, rövid különvonások, csúcsnál alkalmazott gyors indításra,
- speciális vonásnemek variálására,
- a dallamok énekes változatainak megtanulására szöveggel is,
- énekes kísérésére,
- hallás utáni dallamtanulásra,
- a megtanult dallamokat kotta nélkül előadni.

Zenei anyag 5.

A) Az északi népzenei dialektus folytatása: Gömör megye népzeneje. Juhásznóta, lassú és friss csárdás.

B) Székelyföld (folytatás): Csíkszentdomonkos népzeneje. Verbunk (magyarországi), cepel.

C) Gyimesi népzene. Féloláhos, verbunk, lassú és sebes magyaros, lassú és sebes csárdás, kettős jártatója és sírülője, héjszák.

D) Ádámos népzeneje. Magyaros, lassú, székely verbunk, féloláhos, szökő, szegényes.

E) Moldvai népzene. Magyaros, öves, kezes, gergelytánc, erdélyes, virágtánc, kecskés, kettős, bolgáros, oroszos, stica, polka, sárba, ruca, sárba studencilor, drumul dragului (táncokként egy-egy dallam).

Technikai fejlődéssel összefüggő követelmények a zenei anyaghoz kapcsolódva

A növendék legyen képes

- a parlando-rubato, giusto játékmódra,
- a megtanult dalokat stílusosan, kotta nélkül játszani,
- a műfaji váltások (különböző tánc típusok között) magabiztos végrehajtására (ritmikailag és hangnemileg),
- a dallamok énekes változatainak megtanulására szöveggel is,
- énekes kísérésére,
- hallás utáni dallamtanulásra,
- a dallamok hallás utáni lekottázására,
- sorzáró ritmusképletek ritmikailag helyes, zeneileg stílusos alkalmazására, az ütőgardon alapritmusainak pontos, stílushű elsajátítására,
- felismerni a csíki és a gyimesi ritmizálás hasonlóságait, illetve különbözőségeit,
- az aszimmetrikus kíséretre ütőgardonon (magyarországi verbunk, lassú magyaros, szegényes),
- a szinkópa, valamint az aszimmetrikus ritmusú táncdallamok ritmikailag pontos kísérésére ütőgardonon (Kettős jártatója és sírülője),
- színpadi produkcióra alkalmas zenekari darabok összeállítására.

4.4. Népi cimbalom

4.4.1. A tantárgy tanításának célja

A népi cimbalom főtárgy tanításának célja, hogy a növendék – a zeneiskolában szerzett hangszeres felkészültségére és zenei ismereteire alapozva – olyan szakmai tudást és általános zenei műveltséget sajátítson el, amely alkalmassá teszi őt elsődlegesen a szakirányú felsőoktatásban való tanulmányok folytatására, illetve a közművelődés területén középfokú zenei, kiemelten népzenei felkészültséget igénylő munkakör ellátására.

A Népi cimbalom tárgy célja, hogy alakítsa ki az önálló gondolkodás, szellemi irányítás képességét, az állandó önművelés igényét.

Ismertesse meg továbbá a tanulóval

- a népzene főbb stílusrétegeit, az egyes tájegységek zeneileg jellemző vonásait, a cimbalomjáték főbb stílusjegyeit, játéktechnikai módjait,
- a hangszer kezeléshez, a magasrendű zenei kifejezéshez vezető mozgásformákat, azok kapcsolatait a zenei elképzelés megvalósításához,
- a népzene és műzene közötti hasonlóságokat és különbségeket,
- a lejegyzési módokat,
- a különböző stílusrétegeket, a stílusokon belüli népdalokat és táncdallamokat, a táncok kísérezenei szerkezetét, felépítését, stílushű előadasmódját.

Nyújtson gazdag zeneirodalmi ismeretanyagot

- a cimbalomra írt művekből (kortárs zene is),
- a népzeneből és a népzenei ihletésű műzenéből,
- a zeneirodalom minden korszakának cimbalmon előadható irodalmából.

Tanítsa meg a növendéket a népzeneen belül az értékes és kevésbé értékes között különbséget tenni.

Tegye fogékonnyá más hangszerek és az énekes népzene, más zenei műfajok és más népek zenéje, valamint a kultúra egyéb területei iránt.

Fejlessze a zene nyelvének kifejezési eszközeivel összefüggő tudását:

- hallását, ritmusérzékét, zenei érzékenységét,
- előadói formálóképességét, képzelőerejét,
- emlékezetét, koncentrációképességét,
- technikai biztonságérzetét, a dinamikailag árnyalt, kifejező erejű hangzás érdekében,
- alkotóképességét, improvizációs képességét,
- zenei ízlését, stílusérzékét,
- építő kritikai, önkritikai érzékét,
- igényét a társas zenélésre.

Segítse az ismeretanyag elsajátítását sokoldalú készségfejlesztő gyakorlatokkal:

- skála-, akkord-, kadencia-játék,
- népdalkíséret rögtönzése,
- hallás utáni játék,
- lapról olvasás,
- transzponálás, szekvenciajáték.

Szoktassa a tanulót rendszeres, céltudatos munkára, gyakorlásra, ösztönözze rendszeres hangverseny-látogatásra, a Rádió és Televízió népzenei műsorainak hallgatására, a zenei élet eseményei iránti érdeklődésre.

Ösztönözze az élő népzenei hagyomány ápolására, értékeinek megőrzésére, azok felkutatására és feltárására.

Érje el, hogy érzelmi szükségletté váljon a napi zenélés, tudásával minél több közönséget inspiráljon együttzenélésre; így válhat a népzene osztálytársadalmi személyiség- és jellemformáló erővé, emelkedhet morális rangra, válhat nemzeti közkinccsé.

A növendék ismerje meg hangszerének áttekintő történetét, tudja, hogy a hangszer mai formájában speciálisan magyar, legyen ismerete arról is, hogy ez a forma mindenütt a világban Magyarországról terjedt el.

Tanulja meg hangszerének működési elvét, felépítését, tudjon apróbb javításokat elvégezni (verőalakítás, húrfeltevés, pedáljavítás), és tudjon hangolni.

A növendék magas szinten ismerje meg a magyar népzenei kultúrát, legyen általánosan tájékozott más nemzetek népzenei kultúrájában, legyen klasszikus zenei műveltsége.

Ismerje meg tanulmányai alatt:

- hangszer múltját, jelenét, helyét a magyar néphagyományban, a népzeneben, a klasszikus és kortárs zenében,
- hangszer népzenei irodalmát, jelentősebb előadóművészeit,
- hangszer felépítését, típusait, készítőit, hangolását, a verők készítését,
- a különböző stílusok, illetve népdaltípusok zenei sajátosságait (hangsor, sorvégző hangok, ritmus, metrum, szótagszám, forma, szerkezet, ambitus stb. szempontjából),
- legyen ismerete a cimbalom néphagyományban betöltött szerepéről, és használatáról a különböző tájegységeken (kísérési mód, hangszerösszeállítás), valamint korszakokban és társadalmi rétegek szerint (pl. szólista parasztnépzene, cigányzenekari játékosok).

4.4.2. Kapcsolódó szakmai tartalmak

A növendékek képzéséhez elengedhetetlen más tantárgyak ismeretanyagának beépítése. Ezek részben a népi cimbalomhoz szorosan kapcsolódnak: népzeneelmélet, népzene-történet, néprajz, néptánc. Saját tantárgyának, a Népi cimbalomnak a művészetekbe való integrálásához pedig fontos, hogy tájékozott legyen a tanítvány a társművészetekben. Ehhez nyújtanak segítséget az alábbi tantárgyak: zenetörténet, zeneirodalom, művészettörténet, irodalom, történelem. Így a növendék könnyebben elsajátítja a tananyagot, és képes lesz azt tágabb összefüggésbe helyezve a későbbi önálló munka során hasznosítani.

4.4.3. Témakörök

A zenei anyag kiválasztását mindig a tanuló technikai tudása, muzikalitása és zenei érettsége határozza meg.

4.4.3.1. Technikai fejlesztés

68 óra/68óra

Skálák biztos ismerete, játszása (dúr, moll, 7 #, 7 b előjegyzésig, modális skálák, pentaton hangsorok), hármashangzatok, futamok, hangközmenetes skálák, kromatikus skálák. Virtuóz skála- és akkordjáték.

Rugalmas ütéstechika (ejtegetés, tremolo, pergetés).

Dallami formulák improvizálása (például átkötő részek, zárlatok stb.).

Az improvizatív készség fejlesztése.

A lapról olvasás fejlesztése.

Hallás utáni játék, transzponálás.

A növendék tudjon önállóan harmonizálni népdalokat, hangszerére alkalmazni más hangszeren játszott dallamokat.

Tudjon önállóan variációkat készíteni.

4.4.3.2. Anyagismeret

170 óra/115 óra

A népi cimbalom tantárgy tanításába be kell építeni minden olyan klasszikus zenéből vett elemet, amely a biztos hangszerkezelést, jó technikát fejleszti, valamint megismerteti a népzene műzenei felhasználásával.

Ezért minden évfolyam tananyagánál a klasszikus zenében használt etűdfüzetek használatát, illetve előadási darabok megtanulását javasoljuk, majd ezeket kövesse a népzenei anyag.

Népzenei anyag 1.

Ismerkedés a Dunántúli hangszeres népzenejével.

Dudanóták, ugrós, lassú és friss csárdás, valamint a bogyaizlói banda repertoárjából: hallgatós, verbunk, ugrós, csárdás, friss.

Népzenei anyag 2.

Ismerkedés Erdély hangszeres népzenejével.

Székelyföld

Sóvidék: forgató, szöktető, verbunk.

Kőrispatak: csárdás, friss, verbunk, forgató.

Népzenei anyag 3.

A bartóki IV. népzenei dialektusterület (Erdély) zenei ismeretanyagának elmélyítése: Székelyföld, Kalotaszeg, Mezőség. Szilágyság, hétfalusi csángók.

Mivel a cimbalom használata a Székelyföld egyes területein mind a mai napig igen eleven (pl. Maros-mente), a népzenei anyag főleg az itteni cimbalom-játékstíluson alapul: Vajdaszentivány, Magyarpéterlaka. Verbunk, Forgató, Lassú és Friss csárdás.

A népzenei ihletésű műzenei darabokon keresztül a növendék már itt ismerkedik egyéb tájegységek dallamanyagával.

Ismerkedés az írott verbunkos-hagyomány anyagával a 19. század első felének anyagán keresztül.

Népzenei anyag 4.

Ismerkedés a II. és III. népzenei dialektusterület zenéjével, valamint a Dunántúl és Erdély ismeretanyagának bővítése.

A legdélibb Palócvidek, a Galga-mente tánczenéje: Bag, Kartal. Csárdások, frissek, verbunk.

Észak-Dunántúl: Rábaköz tánczenéje. Dus, verbunk, csárdás, friss.

A Mezőség hangszeres tánczenéje: Magyarszovát, Magyarpalatka, Keménytelke. A táncrendek dallamai.

Az Alföld és Erdély találkozási pontja: Kárpátaljai népdalok tanulása.

Követelmények a zenei anyag elsajátításával kapcsolatban:

Hangzatpárok, akkord- és kadenciajáték.

Hangközláncok.

A repetíció tempónövelése (egy kézzel, két kézzel, párosan).

A belső hallás elmélyítése (hallás utáni játék, hallás utáni lejegyzés).

Társas zenélés, együttesben való játék.

A tanult dalok szövegeinek ismerete.

A zenei anyaggal összefüggő néprajzi ismeretek.

Népzenei anyag 4.

A vonós hangszeres együttesek cimbalom közreműködésével játszott zenei anyaga következő falvak, illetve földrajzi területek zenei anyagából: Bonchida, Péterlaka, Vajdaszentiván, Dél-Alföld, Csíkszentdomonkos, valamint az északi népzenei dialektusterület.

Követelmények a zenei anyag elsajátításával kapcsolatban:

Az eddig tanult skálázási módok minden hangnemben.

Improvizálás, változatok készítése a különböző stílusokon belül.

A növendék tudjon zenekart irányítani, illetve alkalmazkodni a primás vezetéséhez a szóló-tutti váltakozásnál, tempóváltásnál.

Tudja egy tájegység jellegzetes táncdallamsorrendjét (ismerje a táncban soron következő darabokat, azok neveit és dallamait).

Népzenei anyag 5.

A bartóki II. és a IV. dialektusterület ismeretanyagának bővítése, bevezetés az V. népzenei dialektusterület (Moldva) zenéjébe, kitekintéssel a szlovák és a román népzeneire is.

Az északi területek: a Palócvidek folytatása (beleértve a gömöri részeket is), valamint a Csallóköz, és a szlovákiai magyarlakta területek távolabbi részei, Rozsnyótól Kassa irányába keletre.

Népzenei anyag 6.

A szájhagyományos kultúrában fennmaradt klasszikus verbunkosok elsősorban északon, a verbunkos hazájában élnek ma is elevenen. Külön nyomatékot kell adnunk a tanításban e területnek, a cimbalom a klasszikus cigányzenekarban témakör tekintetében. Balassagyarmati, felsőtárkányi, pásztói, kürti, alsókálosai zenekar, rimaszombati zenekar, alsószinai zenekar stb.

Népzenei anyag 7.

Erdély: Gyimesvölgy.

Az V. dialektusterület: Moldva táncdallamai. Gyimesben ugyan nem használnak cimbalmot, ám az ottani zenei anyagot célszerű e hangszeren is megtanulni. Ez érvényes Moldva zenéjére is, ahonnan korábról a kis cimbalom használatára is van adatunk.

Népzenei anyag 8.

Amennyiben feldolgozás, illetve eredeti hangfelvétel alapján mód van rá, a tanár lehetőleg vezesse be növendékét a környező népek zenéjébe, ismertesse meg Európa és más kontinensek zenéjével (Amerika, Afrika stb.).

4.5. Tekerő

4.5.1. A tantárgy tanításának célja

A tekerő főtárgy tanításának célja olyan népzeneészek képzése, akik képesek a hagyományos magyar népzenei darabok stílushű, hiteles és zenei élményt adó megszólaltatására és továbbadására.

Célja a beszélt anyanyelvhez hasonló, zenei anyanyelvi szintű tudás megközelítése, a növendékek bevezetése a népzenebe.

A tanuló a zeneiskolában szerzett hangszeres és elméleti felkészültségére alapozva sajátítson el olyan szakmai tudást és általános zenei műveltséget, amely alkalmassá teszi felsőfokú tanulmányok folytatására, illetve a közművelődés területén középfokú zenei felkészültséget igénylő munkakör ellátására.

A tekerő tanításának célja továbbá, hogy ismertesse meg a tanulóval

- a tekerőn keresztül is a magyar népzene főbb stílusrétegeit, népzenei dialektusait,
- a népzene variatív és improvizatív jellemvonásait,
- a magyar népzene főbb műfajait,
- a magyar népzene előadásmódját,
- a hangszerkezeléshez szükséges, minél tökéletesebb technikai fogásokat,
- a tekerő működési elvét, beállításának módszereit,
- a hangszerre jellemző díszítésmódokat és egyéb zenei, valamint kifejezőmódbeli lehetőségeket.

A tekerő tanításának célja, hogy fejlessze a növendék

- hallását,
- magyar nyelvi, zenei és prozódiai érzékét,
- stílusérzékét,
- improvizációs készségét,

- zenei fantáziáját, zenei emlékezetét,
- zenei ízlését, a zenei karakterek iránti érzékenységét,
- technikai adottságait,
- előadókészségét.

Segítse a növendéket abban, hogy képessé váljon önálló műsor összeállítására.

Adjon teret a tanuló kreatív megnyilvánulásainak. Tegye fogékonyá és nyitottá más népek (például a szomszédos népek) és más zenék (például klasszikus zene, kortárs zene) befogadására.

A tanuló ismerje meg tanulmányai során

- hangszer múltját itthon és Európában,
- hangszer repertoárját, és a dallamanyag előadói hagyományát
- a magyar népzenei dialektusterületeket, azon belül hangszer előfordulását a nyelvterületen belül,
- a magyar népzene stílusait és az egyes stílusok jellemző zenei vonásait,
- hangszer irodalmát, jelentősebb népzene kutatók munkásságát, és azok írásait,
- a jelentősebb népi adatközlőket és a rájuk jellemző előadói stílusjegyeket.

A tanuló legyen képes a tekerő tárgy tanulása során:

- elemezni a népdalokat és népi dallamokat zenei ismérvek alapján (beleértve a formai, szerkezeti, valamint harmóniai vonásokat is)
- énekes dallamok megformálására hangszerén, az adott zenei stílusnak és földrajzi területnek megfelelő hagyományos módon,
- a dallamok díszítésére a stílus adta kereteken belül,
- természetes, oldott hangszerkezelésre,
- a jobb és bal kéz játszóméchanizmusának összehangolására,
- tiszta intonációra,
- dinamikailag árnyalt és kifejező hangképzésre,
- zenei és technikai szempontból tudatos, elemző gyakorlásra,
- technikájának önálló továbbfejlesztésére,
- hangszeres népzenei darabok önálló megtanulására (ha ehhez szükséges, lejegyzésére hangfelvételtől).

4.5.2. Kapcsolódó szakmai tartalmak

A növendékek képzéséhez elengedhetetlen más tantárgyak ismeretanyagának beépítése.

Ezek részben a tekerőhöz szorosan kapcsolódnak: népzeneelmélet, népzene-történet, néprajz, néptánc. Saját tantárgyának, a tekerőnek a művészetekbe való integrálásához pedig fontos, hogy tájékozott legyen a tanítvány a társművészetekben. Ehhez nyújtanak segítséget az alábbi tantárgyak: zene-történet, zeneirodalom, művészettörténet, irodalom, történelem. Így a növendék könnyebben elsajátítja a tananyagot, és képes lesz azt tágabb összefüggésbe helyezni a későbbi önálló munka során hasznosítani.

4.5.3. Témakörök

A javasolt zenei anyag kiválasztását mindig a tanuló technikai tudása, muzikalitása és zenei érettsége határozza meg.

4.5.3.1. Technikai fejlesztés

68 óra/68óra

Sokoldalúan fejlessze a tanuló technikáját az alábbi elemek tekintetében:

- hajlékony, szép hangon a fődallamokat játszani, megfelelő billentéstechnikával,
- a „leváltó-technika” elsajátítása,
- a dallam fő hangjainak körülírása,

- tudatosan előkészíteni és végrehajtani a dallam- és ritmusvariációkat (recsegés-formulák, sorzárlatok),
- a tiszta intonáció,
- a fekvésváltások előkészítése és könnyed beillesztése a zene folyamatába, majd zavartalanul, közép-tempóban eljátszani,
- bal kézben három és négy ujjal játszani és a megfelelő ujjrend alkalmazása,
- megfelelő dinamikai váltások,
- a megtanult dalokat kotta nélkül játszani a zenei tartalom kifejezésének igényével,
- tempótartás,
- különböző műfajok összekapcsolása és lezárása,
- hallás utáni dallamtanulás,
- a dallamok énekes változatainak megtanulása,
- transzponálás „B-A” hangnemekbe,
- hangsúlyozás, hangindítás.

Egyenletes ritmusban, mérsékelt gyors tempóban is az egyenletes negyed, illetve nyolcad mozgású, valamint az aszimmetrikus ritmusok, sorvégi záróformulák megszólaltatása.

Váljon képessé a növendék

- a különböző dallamokat, táncok kísérődallamait az adott hangnemben lezárni,
- a műfaji és stílusváltások magabiztos végrehajtására (parlando, rubato, giusto, illetve énekelt népdal-tánczene),
- a parlando-rubato előadásmód kíséretében alkalmazott, kitartott hangok megszólaltatására,
- különböző leváltó-hangokkal a belső hangsúlyozásra,
- tánczenei folyamat kíséretének megfelelő eljátszására,
- a dallamok énekes változatainak megtanulására (szöveggel),
- énekes kísérésére,
- a triola ritmus pontos megszólaltatására,
- megfelelő sorzáró dallamképletek (formulák) alkalmazására,
- más hangszerrel való együttjátszásra (tekerő-duda, illetve tekerő-klarinét).
- az ujjrendek különböző, speciális fajtáit alkalmazni,
- tempótartásra,
- árnyalt zenei előadásmódra, különösen az alkalomhoz kötődő dallamoknál,
- aszimmetrikus dallamok előadására,
- improvizálásra adott stíluson belül, illetve a dallamok. transzponálására „D-A-G” hangnemekbe, dallamdíszítések változtatására,
- hangnemváltásra (üreshúros, illetve kvart indítású dallamoknál),
- speciális hangolásmódok elsajátítására (dupla-dallam oktáv-, kvart-, illetve kvintpárhuzamban, egy tekerővel),
- a különböző ritmusok összekötésére, variációira,
- a közjátékok magabiztos kíséretére mind ritmikailag, mind hangnemileg,
- ritmikus kerékforgatásra, rövid „különvonások”, a tekerő hajtókarával alkalmazott gyors, illetve szaggatott indításra,
- többféle kromatikus menet összekötésére, variációira,
- esetleg a többszólamúság alkalmazására a tekerőzenekarokban (kvint- és kvartpárhuzamok több tekerővel).

4.5.3.2. Anyagismeret

170 óra/115 óra

Zenei anyag 1.

Az Alföld – benne kiemelten Dél-Alföld. A bartóki III. népzenei dialektusterülettel való kezdést indokolja, hogy a tekerő e területen maradt fenn legtovább.

Táncdallamok és kíséretük „B” hangnemben. A megfelelő giusto tempójú dallamokon a ritmuskísérő recsesztés gyakoroltatása.

Népdalok kíséretmódja: parlando rubato népdalok egyszerű bourdon-kísérete („duda-basszus” játékmód), valamint a táncdallamok kísérete „oláhos” és friss csárdás dallamokban.

Zenei anyag 2.

Jeles napok és a hozzájuk kötődő szokásdallamok.

Farsangi-húsvéti dalok, Szent Balázs; Szent Gergely; Szent Iván napja, Luca napja. Karácsony: karácsonyi köszöntők, betlehemesek és regős énekek valamint újévköszöntők.

Névnepköszöntők – Szent István, Szent János stb.

Zenei anyag 3.

Az Alföld ismeretanyagának bővítése.

Tánczene kísérete „A-B” hangnemekben: halk-„dudabasszus”-kíséretmód, lassú és friss csárdás, oláhos stb.

Zenei anyag 4.

Az I. népzenei dialekturterülettel való ismerkedés: Dunántúl.

Táncdallamok kísérete „A” hangnemben.

Bourdonkíséret lassú tempóban, valamint a recsegés tanulása giusto dallamokon: lassú és friss csárdás, valamint ugrós.

Zenei anyag 5.

Kalocsai táncok kísérete „C-D” hangnemben. Mars, lassú csárdás, friss csárdás, verbunk.

Zenei anyag 6.

Rábaközi táncok kísérete „A” hangnemben. Dus, lassú csárdás, friss csárdás.

Zenei anyag 7.

Magyar történeti dallamok a XVI. századtól, régi magyar tánczenék (kb. 40 dallam).

Vokális dallamok megtanulása szöveggel is.

Zenei anyag 8.

Ismerkedés a tekerő európai zenetörténeti anyagával.

A) Bretagne-i tánczenék kísérete „G-A-B-C” hangnemekben (kb. 15 dallam).

B) Occitan (trubadúr) zenei hagyomány (kb. 10-20 dallam).

C) Olasz és német reneszánsz táncdallamok és kíséretük „G-A-B-C” hangnemekben (kb. 6-6 dallam).

D) Francia barokk udvari zene „C” hangnemben (kb. 15 dallam).

Zenei anyag 9.

A dunántúli népzenei repertoár bővítése az alábbiakkal:

A) Bakony és Balaton környéki népdalok (kb. 10 dallam).

B) Somogy megye népzeneje (kb. 30 dallam).

C) Rábaköz és Szigetköz népzeneje (táncként 4-4 dallam).

D) Vas és Zala megye népdalai (kb. 20 dalam).

Zenei anyag 10.

Az északi népzenei repertoár bővítése az alábbiakkal:

- A) Gömör megye népzeneje: balladák, juhásznóta, lassú és friss csárdás (kb. 10 dallam).
B) Egyéb palóc (pl. Mátravidék, Ipoly-mente) és egyéb északi népzenei dialektusú dallamrepertoár: a dudanóták

4.6.Citera

4.6.1. A tantárgy tanításának célja

A citera tárgy középfokú tanításának alapvető célja az alapfokon megszerzett tudás elmélyítése, hogy a diák képessé váljon középfokú zenei végzettséget igénylő munkakör ellátására a közművelődés területén, valamint felkészülhessen a felsőfokú tanulmányokra.

A citera tárgy oktatásának további célja, hogy a növendék ismerje a magyar citera valamennyi típusát, azok kialakulását, fejlődését; a hangszer elterjedtségét és helyét a magyar népzeneben; ismerje az interetnikus vonatkozásokat, kapcsolatát az énekes népzenevel; továbbá a citerazene autentikus forrásanyagát, hangszeres repertoárját, előadói hagyományát, a jelentősebb adatközlők előadói stílusjegyeit. Lehetőség nyílik megismerni a hangszer múltját és jelenét; megtanulni az általános táji- és előadásbeli stílusjegyeket; tanulmányozni a mára már hozzáférhető számos eredeti felvételt – ezáltal felismerni a belső hangsúlyokat és a variálási lehetőségeket; valamint a citera szakirodalmát is. Nyerjen betekintést a hangszeres és vokális népzene gyűjtésével kapcsolatos elméleti és gyakorlati ismeretekbe (a rendelkezésre álló lehetőségek szerint terepen is), valamint ismerkedjen meg a népzenei archiválás történetével és a különböző korszakok technikai lehetőségeivel. Ismerje meg a legfontosabb népzene gyűjtői életműveket, a népzenei gyűjtéseket őrző és feldolgozó intézményeket, és az ott található legfontosabb gyűjteményi egységeket.

Tudatos gyakorlás során alakuljon ki könnyed és magabiztos hangszerkezelés, a virtuóz technika, a fejlett forma-, ritmus- és tempóérzék, biztos memória és improvizációs készség. A tanuló képessé válik önállóan hallás után vagy kottából történő dallamtanulásra, hangfelvétel szakszerű lejegyzésére, a hagyományos játékmódok pontos megfigyelésére, szóló- és kísérő funkció ellátására különböző összetételű hangszeres együttesekben, adott népzenei dialektus előadói hagyományára épülő rögtönzőkészségre, a dallamok díszítésére a stílus adta kereteken belül. Képes továbbá – a népzene és a műzene stílusjegyeinek pontos ismeretével, valamint zeneesztétikai szempontok bevonásával – koncertprogram, színpadi tánczenei kíséretének összeállítására és előadására.

A növendék a program végén rendelkezék biztos zenei és általános memóriával, megfelelő népzenei repertoárral (~500 énekes és hangszeres dallam), játéktechnikai- és stílusismerettel; valamennyi népzenei dialektusterületről kidolgozott zenei összeállítással; tánckíséreti tapasztalattal; színpadi rutinnal (szóló és kamarazenei formációkban egyaránt) és műsorvezetői készséggel; valamint a népzenei forrásanyag áttekintéséhez szükséges alapvető ismeretekkel és technikákkal. Fordítson figyelmet a társas muzsikálásra, rendszeres gyakorlásra, valamint a kitarító, céltudatos munkára.

4.6.2. Kapcsolódó szakmai tartalmak

A tanulók képzéséhez más tantárgyak ismeretanyagának beépítése is szükséges. Kiemelt helyen szerepelnek a citerához szorosan kapcsolódó tantárgyak, úgy mint: népzeneelmélet, népzene-történet, néprajz, néptánc. A citera tárgy ismeretanyagának általánosításához, kulturális kontextusba helyezéséhez nyújtanak segítséget az alábbi tantárgyak: általános zenetörténet,

zeneirodalom, művészettörténet, irodalom, történelem. A kapcsolódási pontok bemutatásával és tudatosításával a diák könnyebben tudja elsajátítani a tananyagot, valamint képessé válik tágabb összefüggések feltárására is.

4.6.3. Témakörök

A javasolt zenei anyag kiválasztása igazodjon az átlagosan jó képességű diákok teljesítményéhez, az elvárható minimum pontos meghatározásával. Azonban vegye figyelembe az adott tanuló technikai tudását és képességét, zenei érzékenységét és fogékonyságát, motivációit, egyéb tanulmányaiból következő orientációját is. A differenciálás során – lehetőség szerint – jelenjenek meg a tehetséggondozás és a felzárkóztatás szempontjai is.

4.6.3.1. Technikai fejlesztés

68 óra/68óra

A technikai fejlesztés célja, hogy kialakuljon és tudatossá váljon a megfelelő testtartás, a helyes pengetőfogás, valamint a jobb és bal kéz teljes szinkronja. A növendék képes legyen a különböző ritmusok és hangsúlyok határozott és pontos megvalósítására, a parlando és giusto énekelt dallamok prozódiaileg helyes megszólaltatására, a vokális és instrumentális dallamok fő hangjainak és díszítéseinek értelmezésére és zenei megformálására, valamint forrásértékű népzenei anyagok stílushű újrafogalmazására a tanult játéktechnikai elemek segítségével.

Az elsajátítandó játéktechnikai elemeket ritmika és dallamjáték szempontjából csoportosítjuk, előbbiek a bal kéz, utóbbiak a jobb kéz technikai fejlesztéséhez tartoznak. A megfelelő ritmika szempontjából a legfontosabb játéktechnikai elemek a következők: ritmusaprózás, ritmusbontás, pergetés, kapkodós játékmód, húrlefogás, esztam, lassú- és gyorsdűvő kíséret, arpeggio, aszimmetrikus ritmizálás, szinkópa ritmus, triolás pengetés, összepergetés. A stílusos dallamjátékhoz az alábbi technikai elemek ismerete szükséges: előkék és utókák, tizenhatodos dallamdíszítések, sorvégi díszítések, körülírás fajtái, sorösszekötő futamok alkalmazása, glisszandók alkalmazása, trillaszerű díszítés, nyomóval való játék, diatonikus játékmód.

További technikai követelmény, hogy a diák megfelelően tudja alkalmazni a dallamformálás elemeit parlando és giusto dallamok esetében egyaránt; ismerje és skálaszerűen gyakorolja a citerán hagyományosan használt hangsorokat diatonikus és kromatikus játékmóddal; valamint képes legyen mindkét nyomós, valamint az ujjas balkéz-technika alkalmazására.

4.6.3.2. Anyagismeret

170 óra/115 óra

A hagyományos citerajáték forrásértékű helyszíni gyűjtései a magyar nyelvterületen egyenlőtlenül oszlanak el. A legjobban adatolt terület az Alföld és a Dél-Dunántúl, a Felföldről, Délvidékről és Moldvából azonban csak szórványos adatokkal rendelkezünk. A közelmúlt kutatásainak köszönhetően egyre többet tudunk az erdélyi citerajátékról is. A tananyag elosztása három témacsoport meghatározásával történik. Az első két témacsoport a hagyományos citerajáték elemzésével, reprodukálásával és alkotó interpretációjával, a harmadik az eredetileg nem citerán játszott dallamok megszólaltatásának lehetőségével, citerás szempontú, értő kiválogatásával foglalkozik. Kiegészítésül – a tehetséggondozás eszközeként és a kamarazenei foglalkozások további anyagaként – megemlítünk néhány lehetőséget a zenei kitekintésre.

1. témacsoport: egy adatközlő repertoárjának és játéktechnikájának ismerete, elemző feldolgozása, hiteles előadása. Zenei összeállítás készítésekor a kisebb repertoárral rendelkező előadó vagy kevesebb gyűjtött anyag esetén egy kistájon belül több adatközlő játéknak hasonló szellemű feldolgozása javasolt. Ehhez a témacsoporthoz ajánlott írásbeli feladatként tudományos igényű lejegyzések készítése (megfelelő adatolás, tempójelzés, variánsok jelölése, tonus finalis, dalszöveg) tartozik. Az értékelésnél fontos szempont a stílushűség, az adatközlő több ismert variánsának improvizatív kombinálása. Az anyag kiválasztásánál kiemelt figyelmet érdemel Gáspár Lajos, Magda Imre, Maszlag Józsefné Mecs Balog Mária, Mező Józsefné Bozsik Margit, Sajti Mihály, Szaszko József, Takács Józsefné Tatár Kiss Erzsébet és Takács József, Tuka Zsigmond, Vass Sándor, valamint a Bogdán Imre – Bogdán Sándor és a Balogh József – Nyerges József citeraduó repertoárja.

2. témacsoport: egy adatközlő repertoárjának és játéktechnikájának elemző feldolgozása után a területre jellemző, de a vizsgált adatközlő repertoárjában nem szereplő, a megismert stílusjegyekkel „felöltöztetett” dallamok megszólaltatása. Zenei összeállítás készítésekor a kisebb repertoárral rendelkező előadó vagy kevesebb gyűjtött anyag esetén egy kistájon belül több adatközlő játéknak hasonló szellemű feldolgozása javasolt. Ehhez a témacsoporthoz ajánlott írásbeli feladatként egyszerű lejegyzések készítése (dallamváz, megfelelő adatolás, variánsok jelölése) tartozik, jelölve a variációs lehetőségeket vagy teljes versszakos, stílushű változatok megalkotása. Az értékelésnél fontos szempont a kiválasztott adatközlő stílusához leginkább kapcsolható dallamtípusok kiválasztása, a megismert variánsok improvizatív kombinálása. Az anyag kiválasztásánál kiemelt figyelmet érdemel Balatinc István; Cuci József; Kócs Imre; Koller József és Dékány János; Magda Imre; Papp Rókus és Bársony Mihály; Szaszko József; Szilágyi Sándor; Tarcsa Sándor, Szántó András és Kovács Lajos; Vass Sándor, Márton István és Orbán István repertoárja.

3. témacsoport: eredetileg nem citerás, magyar népzenei anyagok megszólaltatása citerán. A dallamok kiválasztásánál fontos szempont a hangszer technikai lehetőségeinek kihasználása a bourdon hangzás megőrzése mellett. Ez a témacsoport lehetőséget ad kifejezetten virtuóz, nagy tempójú táncdallamok, aszimmetrikus ritmusok és páratlan ütembeosztású dallamok interpretálására. Ehhez a témacsoporthoz javasolt írásbeli feladatként partitúraszerű lejegyzések készítése tartozik (előadásmód, szerkezet, tempójelzés, népzeneben előforduló aszimmetrikus ritmusok lejegyzése, javasolt dalszövegek). Az értékelésnél fontos szempont az egyéni munka mértéke, az igényes dallamválogatás és az ötletes, mai előadóművészi szempontokat is figyelembe vevő összeállítások készítése. A feldolgozható területek közül kiemelt figyelmet érdemelnek a hangszeres zene egyes területei (Dunántúl, Dél-Alföld, Erdély, Gyimes, Moldva), valamint a teljes magyar nyelvterület énekes dallamanyaga, tájak szerint részletezve:

- Dél-dunántúli énekes és hangszeres dallamok
- Rábaközi dallamok
- Felföld énekes és hangszeres muzsikája
- Nyíradonyi énekes anyag
- Szatmári muzsika vonószenekekek játéka nyomán
- Bihari népdalok
- Dél-alföldi dallamok
- Délvidék népzeneje
- Szilágysági énekes és hangszeres dallamok
- Kalotaszegi énekes dallamok és vonós tánczene
- Küküllő menti énekes és táncdallamok füttyszó és vonószenekekek játéka alapján
- Gyimesi énekes, furulyás- és hegedős dallamok
- Bukovinai énekes és hangszeres dallamok

- Moldvai énekes anyag (keserves, ballada, lírai dalok, guzsalyas dalok, katonadalok)
- Moldvai furulyás-, tilinkós-, kavalos- és hegedús táncdallamok

A zenei kitekintés, a további repertoárbővítés lehetőséget ad a tehetséggondozás eszköztárának és a kamarazenei foglalkozások anyagának felfrissítésére. Célja, hogy a tanuló – népzenei készségeit használva – eligazodjon korunk színes zenei világában. Képes legyen más műfajok képviselőivel alkotó munkára, inspiratív együttműködésre (táncszínházi, bábszínházi, színházi, utcaszínházi produkciók, kreatív zenei műhelyek, szerzői estek, külföldi workshopok, alternatív oktatási irányzatok, stb.); megismerje a népzenei feldolgozásokat és az ehhez kapcsolódó technikákat; részese legyen hangzásbeli és hangszerelési kísérletezéseknek. Emellett fontos más népek népzenejének és régebbi korok zenéjének megismerése is. Ajánlott témakörök:

- Páratlan nyolcadú és/vagy váltakozó ütemű népzenei anyagok
- Ünnepkörhöz köthető népelemek (karácsony, húsvét, pünkösd)
- XVII. századi magyar vonatkozású források feldolgozása
- Középkori zenei források
- Különböző hangolású citerák használata egy összeállításon belül
- Népzenei feldolgozások technikák elemzése, alkalmazása
- Variációs gyakorlatok (dallamsorra, dallamra, ritmusképletre)

4.7. Tamburák

4.7.1. A tantárgy tanításának célja

A tambura tárgy oktatásának alapvető célja, hogy a növendék szélesebb rálátással ismerje meg a népi pengetős hangszereket, közvetlenül is betekintést nyerjen a tamburazene hagyományába, ismerje meg e hangszercsalád játéktechnikai lehetőségeit, repertoárját, és a népi többszólamúságot.

További célok

- a zenei műveltség elmélyítése, hangfelvételek, kottakiadványok, elméleti szakirodalom önálló tanulmányozása,
- a hangszer más műfajokhoz kötődő irodalmának megismerése,
- az eddig elsajátított játéktechnikai, zenei ismeretek összefoglalása, szintet tartása, csiszolása, az önállóság, a biztos ízlés, a muzikalitás erősítése,
- hatékony és eredményes gyakorlási módszerek alkalmazása,
- virtuóz játéktechnika kialakítása,
- a népzenei hagyomány elemzése, a hagyományörzéshez való kapcsolódás tudatos, belső igényének felkeltése révén.

A tambura tanulásával a növendék nemcsak a magyar, hanem más európai népek (délszláv, bolgár, török stb.) hagyományos zenéjével is megismerkedhet, ezáltal is gazdagítva zenei és általános műveltségét.

A növendék ismerje meg

- a tambura hangszercsalád tagjait, ezen belül megfelelő szinten sajátítsa el az adott hangszer játéktechnikai elemeit,
- a tamburazene autentikus forrásanyagát.

Követelmény az egyes zenei egységek gyors memorizálása, illetve a teljes dallam fejben tartása, valamint az elsajátított anyag kotta nélküli megszólaltatása. A stílus megragadásában alapvető szerepe van a belső hallásnak, amely segít a sztereotip zenei formulák felismerésében és memorizálásában. Igénykeltés a pontos tagolás, a tiszta szólamvezetés, a világos megformálás, a differenciált dinamika, a fejlett hangszinkultúra iránt.

4.7.2. Kapcsolódó szakmai tartalmak

A növendékek képzéséhez elengedhetetlen más tantárgyak ismeretanyagának beépítése. Ezek részben a tamburához szorosan kapcsolódnak: népzene–elmélet, népzene-történet, néprajz, néptánc. Saját tantárgyának, a tamburának a művészetekbe való integrálásához pedig fontos, hogy tájékozott legyen a tanítvány a társművészetekben. Ehhez nyújtanak segítséget az alábbi tantárgyak: zenetörténet, zeneirodalom, művészettörténet, irodalom, történelem. Így a növendék könnyebben elsajátítja a tananyagot, és képes lesz azt tágabb összefüggésbe helyezve a későbbi önálló munka során hasznosítani.

4.7.3. Témakörök

4.7.3.1. Technikai fejlesztés

68 óra/68óra

A növendék legyen képes

- különböző hangsorokat, skálákat tisztán és pergőn játszani,
- különböző fekvésben előadni, játszani régi és új stílusú dallamokat,
- más népi hangszerekkel közösen, együttesben játszani.

A parlando-rubato játék elsajátítása.

Tizenhatod-játék dallamjátékban és díszítéseknél.

Skálák: F-, B-, Fisz-, Cisz-, Gisz-, Disz-dúr d-, g-moll, nyolcad és tizenhatod/harmincketted értékekkel pengetve.

A dinamika lehetőségek kihasználása, színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonációval.

Az egyes tamburafélék technikai fejlesztésnek sajátos elemeit a tanulandó anyag tükrében ismertetjük az alábbiakban

4.7.3.2. Anyagismeret

170 óra/115 óra

A javasolt zenei anyag kiválasztását mindig a tanuló technikai tudása, muzikalitása és zenei érettsége határozza meg. Vokálisan-, vagy más hangszeren megszólaló népzenei dallamok önálló adaptációja. Mennyiségileg is számottevő interetnikus dallamismeret.

Prímtambura

Dél-Dunántúl, Dél-Alföld magyar népzenei anyaga.

A szomszéd népek tamburás népzenei anyagának megismerése.

Közepes hangterjedelmű hangszeres táncdallamok, ill. népdalok megtanulása, megszólaltatása stílusos díszítésekkel, variációkkal, a harmadik és negyedik fekvés igénybevételével, kvint transzpozíciók használatával.

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése:

- Aszimmetrikus ritmusú táncdallamok megszólaltatása hangsúlyok, belső hangsúly, alkalmazásával.
- Kétféle pengetési irány automatizmuson alapuló alkalmazása.
- Tercmenetek játéka.
- Árnyalt dinamika, helyes hangsúlyozás használata.
- A hangszín változtatás pengetés technikai ismerete, a kettőzött húron való játék meghatározó szerepének tudatosítása a népzene stílusos megszólaltatásában.
- Hangszer specifikus díszítések a kettőzött húron (szekundfogás).
- Élénkebb tempójú hangszeres táncdallamok, ill. népdalok megszólaltatása stílusos díszítésekkel.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 9/8, 11/8) táncdallamok megszólaltatása, finom belső hangsúlyok alkalmazásával.

- A gyors esztam, a lassú–, és a gyors dúvó kísérettípus ismerete, a tánc típusok formai elemzése.
- Parlando–rubato dallamok megformálása magas hangfekvéseket érintve, érzékeny artikulációval, folyamatos pergetéssel.
- Skálajáték a kettőzött húron és fekvésben.
- Automatizmusok kialakítása különösen a húrváltások, fekvésváltások, az újjazat, a pengetés és pergetéstechnika területén.
- Dallamjáték bourdon kíséret alkalmazásával, az üres húrok segítségével megszólaltatható bourdon többszólamúság lehetőségének kihasználásával.
- A futamtechnika, díszítéstechnika fejlesztése, tempók érzékeny beállítása. Népzenei folyamatok elemzése, a hagyományörzés indítékainak feltárása.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén.
- Zenei, előadói élményt keltő játékfolyamat teljesítése szóló és kísérő szerepkörben, változatos kamarazenei összeállításokban.

Basszprímtambura és csellótambura

A követelmények és a tanítás szakirányú feladatainak tekintetében a basszprímtambura és a – vele rokon zenei funkciót betöltő – csellótambura tanterv azonos a prímtambura kerettantervével. A prímtamburától részleges eltérő zenekari szerepük indokolja az alábbi kiegészítéseket, hangsúly áthelyezéseket.

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése:

- A hangszer hangolásának ismerete, a basszprímtambura helyes tartása, a pengetés–technika transzferálása a megváltozott menzurális viszonyok kapcsán.
- Basszprím/csellótambura szólamok párhuzamos mozgással és ellenmozgással, heterofon dallam és terc párhuzam, improvizatív és rögzült motívumokból építkező obligát szólam.
- Dallamjáték fekvésben.
- Dallam és terc szólam ismerete.
- A basszprím/csellótambura szólam rögzült motívumainak ismerete, használata.
- A basszprím/csellótambura vertikális pozíciója a tamburazenekari szólambeosztásban.
- Hangképet, hangzást, diszszonancia–konszonancia váltakozását meghatározó szólamának stíluskeretei.
- A dallam leegyszerűsödése, augmentálódása, vagy dúsitása, diminúciója a basszprímszólamokban.
- Együttműködés a prímtamburával.
- A sorvégi átvezető frázisok, nyugvóhangok, ritmikai kiegészítő motívumok stilisztikai jelentősége.
- Dallam és terc szólam, a harmóniamenet ismerete.
- A basszprím/csellótambura, mint szólóhangszer, mint terc–tambura.
- A basszprím/csellótambura szólam zenekari összetételtől függő determinációi.
- A zenekari hangzás hiányzó, érzékeny hangjainak megtalálása.
- A zenei kreativitás improvizatív megnyilvánulása a basszprím/csellótambura játékban.
- Közelítés- távolodás a prím szólam vonzásában, a harmóniamenet determinációjában.
- A terc-karakterű (tercszönyeg, tercfelhő), a kvinterősítő a dallamot segítő basszprím/csellótambura szólam.
- Az akkordikus szólam, zengő kvártok, kvintek a basszprímszólamokban. A kettőzött húr adta lehetőségek kihasználása a dallamdíszítés terén.

- Az improvizált harmadik szólam (harmad szólam) szerepe a déli szláv tamburazenekari hagyományban.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, önállóság megszerzése a zenei elemzés, értelmezés, a variációképzés területén.
- A basszprím és csellótambura szólam, mint a zenei alkotóerő megnyilvánulása.

Brácstambura

A követelmények és a tanítás szakirányú feladatainak tekintetében a brácstambura tanterv azonos a prímstambura tantervével. A prímstamburától eltérő zenekari szerepe – akkordikus és ritmikai kísérő funkciója – indokolja az alábbi kiegészítéseket, hangsúly áthelyezéseket.

Zenei ismeretek, a hangszerkezelés fejlesztése:

- A gyors eszta és a lassú dúvó kísérettípus ismerete.
- A tanult akkordmenetek felismerése kottaképről, hagyományos lejegyzésről, hallás útján is.
- A kvint transzpozíciók készség szintű megvalósítása.
- A ritmikailag pontos brácstambura játék, a gyors és pontos harmóniaváltás megvalósítása.
- D–dúr, C–dúr, Cisz–dúr, Cisz–moll, f–moll, g–moll akkordok lefogásának gyakorlása, biztos intonálása.
- F–dúr, G–dúr, B–dúr, H–dúr, h–moll, c–moll, d–moll akkordok lefogásának gyakorlása, biztos intonálása.
- Hangsúlyok, belső hangsúlyok alkalmazása dallamjáték kíséretében.
- Árnyalt dinamika.
- Szokásos akkordmenetek, kíséreti sémák memorizálása.
- A brácstambura vertikális pozíciója a tamburazenekari szólambeosztásban.
- Tonalitást, hangképet, hangzást, kísérettípust meghatározó szólamának stíluskeretei.
- A brácstambura szerepe a sorvégi záratok, ritmikai kiegészítő motívumok megszólaltatásában.
- Hosszabb játékfolyamat teljesítése E, A, C, D, G, dúr– és moll hármás és négyeshangzatok megszólaltatásával, biztos tempótartással, koncerten és tánckísérő funkcióban, a népzenei–, előadói gyakorlatban használatos hangnemekben.
- A tempók megválasztásának folyamata a prímás a brácstambura és a táncosok hierarchikus viszonyában.
- Aszimmetrikus ritmusképletek ismerete, használata.
- Dinamikai lehetőségek stílusos kihasználása.
- Parlando– rubato dallamok kísérete folyamatos pergetéssel.
- Aszimmetrikus ritmusú (7/8, 9/8, 11/8) táncdallamok megszólaltatása, finom belső hangsúlyok alkalmazásával
- Szokásostól eltérő akkordmenetek.
- Hiányos akkordok használatának lehetőségei.
- Az akkordmenetek önálló kialakítása, felismerése.
- Színgazdag játék valamennyi dinamikai tartományban, tiszta intonáció, önállóság megszerzése a harmonizálás területén.
- A tamburabőgő és a brácstambura együttműködése.
- Brácstambura játék vegyes összetételű együttesben

4.8.Koboz

4.8.1. A tantárgy tanításának célja

A Népi hangszeres zenélés magas szintű tevékenysége (koboz) tárgy tanításának alapvető célja a középfokon megszerzett tudás elmélyítése, valamint felkészítés a felsőfokú tanulmányokra.

A Népi hangszeres zenélés magas szintű tevékenysége (koboz) tárgy oktatásának további célja, hogy a növendék ismerje meg a koboz valamennyi hangolási sémáját és módját (különböző alaphang, prím- és oktávhangolású húrpárok, műanyag- és fémhúrozás); a hangszer elterjedtségét és helyét a magyar népzeneben; ismerje az interetnikus vonatkozásokat, kapcsolatát az énekes népzenevel; továbbá a kobozzene autentikus forrásanyagát, hangszeres repertoárját, előadói hagyományát, a jelentősebb adatközlők előadói stílusjegyeit. Lehetőség nyílik megismerni a hangszer múltját és jelenét; megtanulni az általános előadásbeli stílusjegyeket; tanulmányozni az eredeti népzenei gyűjtéseket – ezáltal felismerni a belső hangsúlyokat és a variálási lehetőségeket; valamint a koboz szakirodalmát is. Nyerjen betekintést a hangszeres és vokális népzene gyűjtésével kapcsolatos elméleti és gyakorlati ismeretekbe (a rendelkezésre álló lehetőségek szerint terepen is), valamint ismerkedjen meg a népzenei archiválás történetével és a különböző korszakok technikai lehetőségeivel. Ismerje meg a legfontosabb népzene gyűjtői életműveket, a népzenei gyűjtéseket őrző és feldolgozó intézményeket, és az ott található legfontosabb gyűjteményi egységeket.

Tudatos gyakorlás során alakuljon ki könnyed és magabiztos hangszerkezelés, a virtuóz technika, a fejlett forma-, ritmus- és tempóérzék, biztos memória és intonáció és improvizációs készség. A tanuló képessé válik önállóan hallás után vagy kottából történő dallamtanulásra, hangfelvétel szakszerű lejegyzésére, a hagyományos játékmódok pontos megfigyelésére, szóló- és kísérelő funkció ellátására különböző összetételű hangszeres együttesekben, az előadói hagyományra épülő rögtönzőkészségre, a dallamok díszítésére a stílus adta kereteken belül. Képes továbbá – a népzene és a műzene stílusjegyeinek pontos ismeretével, valamint zeneesztétikai szempontok bevonásával – koncertprogram, színpadi tánczenei kísérelőnek összeállítására és előadására.

A növendék a program végén rendelkezzen biztos zenei és általános memóriával, megfelelő népzenei repertoárral (~100 énekes és hangszeres dallam), játéktechnikai- és stílusismerettel; kidolgozott zenei összeállításokkal; tánckísérelő tapasztalattal; színpadi rutinnal (szóló és kamarazenei formációkban egyaránt) és műsorvezetői készséggel; valamint a népzenei forrásanyag áttekintéséhez szükséges alapvető ismeretekkel és technikákkal. Fordítson figyelmet a társas muzsikálásra, rendszeres gyakorlásra, valamint a kitartó, céltudatos munkára.

Képessé válik középfokú zenei végzettséget igénylő munkakör ellátására a közművelődés területén: táncházakat, népzenei táborokat szervez, azokban közreműködik, népzenei témájú tudományos előadásokat zenei példákkal illusztrál. Közreműködik továbbá a népzene alkalmazott zeneként megjelenítő műsorokban, úgy mint színház, táncszínház, bábszínház, rádiójáték, film, stb.

4.8.2. Kapcsolódó szakmai tartalmak

A tanulók képzéséhez más tantárgyak ismeretanyagának beépítése is szükséges. Kiemelt helyen szerepelnek a kobozhoz szorosan kapcsolódó tantárgyak, úgy mint: népzeneelmélet, népzene történet, néprajz, néptánc. A koboz tárgy ismeretanyagának általánosításához, kulturális kontextusba helyezéséhez nyújtanak segítséget az alábbi tantárgyak: általános zenetörténet,

zeneirodalom, művészettörténet, irodalom, történelem. A kapcsolódási pontok bemutatásával és tudatosításával a diák könnyebben tudja elsajátítani a tananyagot, valamint képessé válik tágabb összefüggések feltárására is.

4.8.3. Témakörök

A javasolt zenei anyag kiválasztása igazodjon az átlagosan jó képességű diákok teljesítményéhez, az elvárható minimum pontos meghatározásával. Azonban vegye figyelembe az adott tanuló technikai tudását és képességét, zenei érzékenységét és fogékonyságát, motivációit, egyéb tanulmányaiból következő orientációját is. A differenciálás során – lehetőség szerint – jelenjenek meg a tehetséggondozás és a felzárkóztatás szempontjai is.

4.8.3.1. Technikai fejlesztés

68 óra/68óra

A technikai fejlesztés célja, hogy kialakuljon és tudatosná váljon a megfelelő testtartás, a helyes pengetőfogás, valamint a jobb és bal kéz teljes szinkronja. A növendék képes legyen a különböző ritmusok és hangsúlyok határozott és pontos megvalósítására, a parlando és giusto énekelt dallamok prozódiaileg helyes megszólaltatására, a vokális és instrumentális dallamok fő hangjainak és díszítéseinek értelmezésére és zenei megformálására, valamint forrásértékű népzenei anyagok stílushű újrafogalmazására a tanult játéktechnikai elemek segítségével.

Az elsajátítandó játéktechnikai elemeket ritmika, dallam- és akkordjáték szempontjából csoportosítjuk, előbbi a bal kéz, utóbbiak a jobb kéz technikai fejlesztéséhez tartoznak. A megfelelő ritmika szempontjából a legfontosabb játéktechnikai elemek a következők: ritmusaprózás, pergetés, triolás pengetés, cimbalomszerű játékmód, arpeggio, aszimmetrikus ritmizálás, szinkópa ritmus, páratlan nyolcadú ritmusok, valamint a moldvai tánc típusok ritmuskísérete. A stílusos dallamjátékhoz az alábbi technikai elemek ismerete szükséges: előkék és utókák, tizenhatodos dallamdíszítések, trillaszerű díszítés, biztos intonáció, hangsorok, játék fekvésben, fekvésváltás. Emellett a növendék ismerje az akkordok lefogásának különböző variációit, összekapcsolásuk szabályszerűségeit a népzenei gyakorlatban legtöbbször előforduló hangnemekben. Legyen képes az akkordfűzések sematikus vázát (fokokban kifejezve) megalkotni, ezáltal más hangnembe transzponálva is megszólaltatni.

További technikai követelmény, hogy a diák megfelelően tudja alkalmazni a dallamformálás elemeit parlando és giusto dallamok esetében egyaránt; ismerje és skálaszerűen gyakorolja a kobzon használt hangsorokat; valamint képes legyen a dallamjáték és az akkordjáték ötvözésére, a dallamok fontos hangsúlyainak és dallamalkotó jellegzetességeinek kiemelésére megfelelő kettős-, hármas- és négyeshangzatokkal. Ismerje a legfontosabb moldvai táncdallamok kíséretét (ritmika és harmónia), gyakorolja – saját vagy más – énekének kíséretét. A képzés ideje alatt sor kerül az alábbi játéktechnikai elemek bevonására, általánosítására és elmélyítésére, valamint azok stílushű, tudatos és magas művészi szintű előadás keretében történő alkalmazására: arpeggio, aszimmetrikus ritmizálás, biztos intonáció, cimbalomszerű játékmód, előkék és utókák, fekvésváltás, játék fekvésben, modális hangsorok, páratlan nyolcadú ritmusok, parlando dallamok kísérete, pergetés, ritmusaprózás, szinkópa ritmus, tánc típusok ritmuskísérete (Barcaság), tánc típusok ritmuskísérete (Máramaros), tánc típusok ritmuskísérete (Moldva), tizenhatodos dallamdíszítések, trillaszerű díszítés, triolás pengetés fajtái.

4.8.3.2. Anyagismeret

170 óra/115 óra

A koboz az európai gyakorlatban tovább élő, rövid nyakú lantfajta. Népi hangszerként ma Romániában és Moldáviában, a románok és a moldvai magyarok körében található meg, de egyre nagyobb népszerűségnek örvend revival körökben is. Tényként kell kezelnünk azonban, hogy a hagyományos kobozjáték forrásanyaga igen szűkös. A legjobb adatolt terület Moldova, Bukovinából és Barcaságból azonban csak szórványos adatokkal rendelkezünk. A közelmúlt kutatásainak köszönhetően egyre többet tudunk ez utóbbi területek kobozjátékáról is. Az eddig gyűjtött anyag túlnyomó része énekelt vagy hangszerrel (elsősorban hegedűvel) játszott parlando vagy giusto dallamok kíséretére szorítkozik.

A tananyag elosztása – a kobozt szélesebb népzenei és zenetörténeti kontextusba helyezve – négy témacsoport meghatározásával történik. Az első két témacsoport a hagyományos kobozjáték elemzésével, reprodukálásával és alkotó interpretációjával foglalkozik. A harmadik és a negyedik témacsoportot összefoglalóan – a szűkös forrásanyagot kiegészítendő – repertoárbővítésnek nevezzük. E témacsoportok az eredetileg nem kobzon játszott dallamok megszólaltatásának lehetőségével, kobzos szempontú, értő kiválogatásával foglalkoznak. Alkalmasak lehetnek – a tehetséggondozás eszközeként és a kamarazenei foglalkozások további anyagaként – zenei kitekintésre. A témacsoportokon belül funkció szerint elkülöníthető (vagy ötvözhető) a táncdallam játéka szólóban, táncdallam kobozkísérettel, illetve ének kobozkísérettel.

1. témacsoport: egy adatközlő repertoárjának és játéktechnikájának ismerete, elemző feldolgozása, hiteles előadása, valamint moldvai magyar énekek és táncdallamok kobzos parafrázisa e stílusjegyek alapján. Zenei összeállítás készítésekor a kisebb repertoárral rendelkező előadó vagy kevesebb gyűjtött anyag esetén több adatközlő játékanak hasonló szellemű feldolgozása javasolt. Az értékelésnél fontos szempont a stílushűség, az adatközlő több ismert variánsának improvizatív kombinálása, a kiválasztott adatközlő repertoárjához leginkább kapcsolható dallamtípusok kiválasztása. Az anyag kiválasztásánál kiemelt figyelmet érdemel Gyöngyös György, Paun Vasile és Antim Ioan játéka.

2. témacsoport: olyan területek népzenejének feldolgozása, ahol a 20. században már nem volt fellelhető a koboz, de feljegyzések bizonyítják egykori használatát. E területek énekes és hangszeres dallamanyagának feldolgozása, kobzos átiratok készítése, hangszertársulások és szólójáték rekonstruálása. Az értékelésnél fontos szempont az egyéni munka mértéke, az igényes dallamválogatás és az ötletes, mai előadóművészi szempontokat is figyelembe vevő összeállítások készítése. A feldolgozható területek közül kiemelt figyelmet érdemel Bukovina, Máramaros és Barcaság.

3. témacsoport: más népek népzeneje. A kobozt legtovább – egészen a 20. század végéig – használó moldvai magyarok és románok népzeneje mellett ajánlott a szomszéd népek, valamint a távolabbi, balkáni népek zenéjének tanulmányozása is, különös figyelemmel Constantin Negel és Ion Strîmbeanu román kobzosok játékára.

Követelmény az első három témacsoport keretében feldolgozott adatközlői repertoárok – elméleti és gyakorlati – ismeretének elmélyítése, valamint az adott tájegység további népzenei forrásanyagának bevonása az alábbi lista szerint:

- Antim Ioan
- Buták György
- Constantin Negel
- Gyöngyös György

- Gyöngyös János
- Ion Strîmbeanu
- Paun Vasile
- Sobaru Raducanu
- Zsitár Márton

4. témacsoport: a koboz, mint történeti hangszer. A régmúltban gyökerező hangszertörténeti kapcsolatok – és az ebből levezethető játéktechnikai következtetések – gazdag repertoárbővítési lehetőséget nyújtanak. Az egykori keleti és nyugati zenei gyakorlatok egy része jól adaptálható a kobozra. Az arab világ máig elterjedt pengetős hangszere, az ud repertoárja mellett fontos kitekinteni a hangszertípus európai tradíciójára, történeti kapcsolataira is. Hitelesen megszólaltatható a középkori és kora reneszánsz Európa instrumentális zenéje, énekkíséretei, ide értve a korabeli magyar forrásokat is

Minden Vonós/húros főtárgy esetében:

4.8.3.3. Népzenei összeállítások alkotása

68óra/68 óra

A tanult zenei anyagból a növendék egyéni képességeinek, alkatának, beállítódásának megfelelő népzenei összeállítások készítése.

4.8.3.4.Színpadi gyakorlat

34 óra/17 óra

A növendékek által elsajátított zenei anyag, elkészített zenei összeállítások színpadi bemutatása, illetve tánc házi előadása.

4.8.3.5.A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

Tanterem, gyakorlóterem, koncertterem

A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos tanulói tevékenységformák (ajánlás)

A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		egyéni	csoport	osztály	
1.	magyarázat	x			
2.	megbeszélés	x			
3.	bemutató	x			
4.	szemléltetés	x			audiovizuális eszközök
5.	együttzenélés	x			
6.	zenehallgatás, megfigyelés	x			
7.	házi feladat	x			

A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény. 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

4. Társhangszer/ének tantárgy

268 óra

4.1. A tantárgy tanításának célja

A zeneművészeti szakgimnáziumban a népzenei tanulmányok fontos célja, hogy a növendék felkészüljön a felsőfokú népzeneész előadóművész és népzene-tanár képzésre.

Az oktatás célja, hogy az alapképzésben kiválasztott és tanult társhangszert a kerettantervében meghatározott főtárgyi követelmények alapján, a növendék előképzettségének, felkészültségének felméréseivel készített egyéni fejlesztési terv szerint, a lehető legmagasabb szintre fejlessze.

4.2. Kapcsolódó szakmai tartalmak

A növendékek képzéséhez elengedhetetlen más tantárgyak ismeretanyagának beépítése.

Ezek részben a főtárgyhoz szorosan kapcsolódnak: népzeneelmélet, népzene-történet, néprajz, néptánc. Saját tantárgyának, a népzeneének a művészetekbe való integrálásához pedig fontos, hogy tájékozott legyen a tanítvány a társművészetekben. Ehhez nyújtanak segítséget az alábbi tantárgyak: zene-történet, zeneirodalom, művészettörténet, irodalom, történelem, földrajz. Így a növendék könnyebben elsajátítja a tananyagot, és képes lesz azt tágabb összefüggésbe helyezve a későbbi önálló munka során hasznosítani.

4.3. Témakörök

4.3.1. Technikai fejlesztés

45 óra

Lásd a választott társhangszer kerettantervében

4.3.2. Népzenei repertoár

100 óra

Lásd a választott társhangszer kerettantervében

4.3.3. Népzenei összeállítások alkotása

78 óra

A tanult zenei anyagból a növendék egyéni képességeinek, alkatának, beállítódásának megfelelő népzenei összeállítások készítése.

A népdal összeállításokat kísérheti hangszer. Amennyiben a társhangszer adottságai megengedik a növendék számára, használja énekének kíséretére.

4.3.4. Színpadi gyakorlat

45 óra

A növendékek által elsajátított zenei anyag, elkészített zenei összeállítások színpadi adaptációja.

4.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

4.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

4.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		egyéni	csoport	osztály	
1.	bemutató	x			
2.	magyarázat	x			
3.	megbeszélés	x			
4.	szemléltetés	x			audiovizuális eszközök
5.	együtt muzsikálás		x		
6.	házi feladat	x			
7.	önálló gyakorlás	x			

4.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sorszám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		egyéni	csoport-bontás	osztály-keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Olvasott szöveg önálló feldolgozása	x			
1.2.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása	x			
1.3.	Olvasott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel	x			
1.4.	Hallott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel	x			
1.5.	Hallott szöveg feladattal vezetett feldolgozása	x			
1.6.	Információk önálló rendszerezése	x			
1.7.	Információk feladattal vezetett rendszerezése	x			
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Tesztfeladat megoldása	x			
2.2.	Szöveges előadás egyéni felkészüléssel	x			
2.3.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban	x			
2.4.	Tapasztalatok helyszíni ismertetése szóban	x			
3.	Komplex információk körében				
3.1.	Esemény helyszíni értékelése szóban felkészülés után	x			
3.2.	Utólagos szóbeli beszámoló	x			

4.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény. 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

5. Zongora kötelező tantárgy

67 óra

5.1. A tantárgy tanításának célja

A szakgimnáziumi tanulmányokhoz nélkülözhetetlen a legalább alapfokú zongorajáték, hiszen a zenei elméleti tárgyak mindegyikénél rendszeresen szükség van rá az órákon, az egyéni felkészülésnél. A fix hangolású billentyűk a szolfézsórai hallásfejlesztéshez-, az akkordikus megszólaltatás lehetősége pedig a zeneelméletben nyújt segítséget. Ahhoz, hogy ezekre az oktatásban betöltött szerepekre használni tudja a zongorát, megfelelő manuális készségek birtokába kell juttatni a növendékeket. Az előtanulmányaik, illetve választott szakuk igényei szerint igen változó tudásszinttel érkeznek a diákok, ezért a megfelelő anyag és a haladás tervezése különösen fontos feladat a tanár számára.

5.2. Kapcsolódó szakmai tartalmak

Mint minden hangszer esetében, a zongora kötelező tanulásánál is fontos a hangszer működésével kapcsolatos alapvető ismeretek elsajátítása, melyhez a fizika nyújt információkat. A magyar nyelv és irodalom, a történelem valamint a művészettörténet tantárgyak ismeretanyaga nyújt kitekintést a művészetekkel kapcsolatos egyéb területekre. A rendszeres testnevelés elősegíti a fizikai erőnlét fejlesztését, valamint elkerülhetővé teszi a foglalkozási ártalmak kialakulását.

5.3. Témakörök

5.3.1. Technikai gyakorlatok, etűdök

13 óra

A témakörök mindegyikében foglalt zenei anyag szabadon bővíthető a növendék tudásszintjének megfelelő bármely művel.

C. Czerny: könnyű technikai gyakorlatai (pl. 160 rövid gyakorlat)

C. Czerny: A kézügyesség iskolája I. kötet

J. B. Cramer: Etűdök

5.3.2. Barokk zeneművek

27 óra

A témakörök mindegyikében foglalt zenei anyag szabadon bővíthető a növendék tudásszintjének megfelelő bármely művel.

J. S. Bach: Notenbüchlein für Anna Magdalena Bach

J. S. Bach: 18 kis prelúdium

J. S. Bach: Szvit-tételek (pl. francia szvit)

J. S. Bach: Kétszólamú invenciók

J. S. Bach: Háromszólamú invenciók

5.3.3. Előadási darabok

27 óra

A témakörök mindegyikében foglalt zenei anyag szabadon bővíthető a növendék tudásszintjének megfelelő bármely művel.

Bartók B.: Mikrokozmosz

Bartók B.: Gyermekeknek

R. Schumann: Jugendalbum

P. Csajkovszkij: Jugendalbum

Kodály Z.: Gyermektáncok

A. Diabelli: Négykezesek

Mező I.:	Négykezes zongoradarabok
Kurtág Gy.:	Átiratok Machautól J. S. Bach-ig (négykezes, kétzongorás)
W. A. Mozart:	Hat bécsi szonatina
F. Schubert:	Táncok
F. Mendelssohn:	Lieder ohne Worte
Mosonyi M.:	Magyar gyermekvilág
J. Haydn:	Szonáták (Wiener Urtext 1a, 1b)
F. Schubert:	Táncok

5.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

Szaktanterem, gyakorlóterem, koncertterem

5.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

5.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		egyéni	csoport	osztály	
1.	magyarázat	x			
2.	szemléltetés	x			
3.	megbeszélés	x			
4.	bemutató	x			
5.	házi feladat	x			
6.	ömálló gyakorlás	x			

5.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sorszám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		egyéni	csoport-bontás	osztály-keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Hallott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel	x			
1.2.	Információk önálló rendszerezése	x			
1.3.	Információk feladattal vezetett rendszerezése	x			
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Írásos elemzések készítése	x			
2.2.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban	x			
2.3.	Tapasztalatok helyszíni ismertetése szóban	x			

3.	Komplex információk körében			
3.1.	Esemény helyszíni értékelése szóban felkészülés után	x		
3.2.	Utólagos szóbeli beszámoló	x		

5.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény. 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

6. Kamara tantárgy

268 óra

6.1. A tantárgy tanításának célja

A Kamarazene tárgy feladata, hogy alkalmat teremtsen a népi hangszeres zenélés egyik alapvető formájának gyakorlásához, a közös muzsikáláshoz, amely fontos közösségformáló erő.

A hangszerének megfelelő összetételű, autentikus hangszeres, hangszeres-énekes kamarazene órákon a növendék megtanulhatja, illetve gyakorolhatja a népzenei dialektusok jellegzetes hangszeres darabjait. Ez a tevékenység kialakíthatja és fejlesztheti a társas zenélés készségét és ösztönözheti a kiemelkedő egyéni teljesítmények létrejöttét

6.2. Kapcsolódó szakmai tartalmak

A növendékek képzéséhez elengedhetetlen más tantárgyak ismeretanyagának beépítése. Ezek részben a főtárgyhoz szorosan kapcsolódnak: népzene-elmélet, népzene-történet, néprajz, néptánc. Saját tantárgyának, a népzenenek a művészetekbe való integrálásához pedig fontos, hogy tájékozott legyen a tanítvány a társművészetekben. Ehhez nyújtanak segítséget az alábbi tantárgyak: zene-történet, zeneirodalom, művészettörténet, irodalom, történelem, földrajz. Így a növendék könnyebben elsajátítja a tananyagot, és képes lesz azt tágabb összefüggésbe helyezve a későbbi önálló munka során hasznosítani.

6.3. Témakörök

6.3.1. Népzenei repertoár

112 óra

A főtárgyi kerettantervben meghatározott követelmények alapján, a növendékből álló kamaracsoportok összetételének, egyéni felkészültségének, készségeinek és képességeinek felmérésével készített fejlesztési terv alapján a főtárgyknál leírtak szerint, a kamara tanár állítja össze az egyes félévek elvégzendő anyagát.

6.3.2. Népzenei összeállítások alkotása

112 óra

A tanult zenei anyagból a növendékek egyéni képességeinek, alkatának, beállítódásának megfelelő népzenei összeállítások alkotása és gyakorlása.

6.3.3. Színpadi gyakorlat

44 óra

A növendékek által elsajátított zenei anyag, elkészített zenei összeállítások színpadi és tánccházai bemutatása.

6.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

Szaktanterem, gyakorlóterem, koncertterem

6.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

6.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		egyéni	csoport	osztály	
1.	bemutató	x	x		
2.	magyarázat		x		
3.	megbeszélés		x		
4.	szemléltetés		x		audiovizuális eszközök
5.	együtténeklés		x		
6.	együttzenélés		x		
7.	házi feladat	x	x		
8.	önálló gyakorlás	x	x		

6.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sorszám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		egyéni	csoport- bontás	osztály- keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Hallott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel	x	x		
1.2.	Információk önálló rendszerezése	x	x		
1.3.	Információk feladattal vezetett rendszerezése	x	x		
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Szöveges előadás egyéni felkészüléssel		x		
2.2.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban		x		
2.3.	Tapasztalatok helyszíni ismertetése szóban		x		
3.	Komplex információk körében				
3.1.	Esemény helyszíni értékelése szóban felkészülés után		x		
3.2.	Utólagos szóbeli beszámoló		x		
4.	Csoportos munkaformák körében				
4.1.	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		
4.2.	Csoportos helyzetgyakorlat		x		

6.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény. 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

7. Néptánc tantárgy

134 óra

7.1. A tantárgy tanításának célja

A Néptánc tárgy tanulásának az a célja, hogy a népzenei tanuló növendékek megismerjék, elsajátítsák és használják a magyar néptánc-kultúra elemeit, megértsék és mozgáskultúrájukba építsék a Kárpát-medence táncainak formanyelvét, adottságaiknak megfelelően és szituatív módon tudják használni, illetve továbbfejleszteni táncos anyanyelvünket, ismerjék a népi műveltség és a néptánc egységét, illetve kölcsönös meghatározottságait, és használni tudják a dallam, a ritmus és a mozgás harmóniájának-diszharmóniájának hatásait.

A Néptánc képességfejlesztő és attitűdalakítási potenciálja - a dallam-ritmus-mozgás egységéből, a táncnak a személyiség "egészét" mozgósító (ének, mozgáskoordináció, kooperáció) szerepéből adódóan - rendkívül nagy. Felkínálható tevékenységei, közvetített ismeretei, attitűdkialakítási-befolyásolási szándékai révén a néptánc közösségfejlesztő hatása révén képes oldani a népzenei-néptáncos elkülönülést.

Mind az énekes, mind a hangszeres tanulók számára lehetőséget biztosíthat a Néptánc arra, hogy funkcióban használják választott zenei főtárgyukat: egymás táncát kísérik, így megtapasztalják a táncos-zenei-énekes együttműködést.

Az önálló, szabad, alkotó mozgás élményének megtapasztalása a kreativitás fejlesztését eredményezi.

A közös munka eredményének, sikerének megélése, a fokozott koncentráció és kooperáció elérése, a művészi kifejezőképesség továbbfejlesztésében segít.

A Néptánc tantárgyat előkészíti a Testnevelés tárgy óraszámának terhére 9-12. osztályban heti két órában tartott Néptánc foglalkozások.

7.2. Kapcsolódó szakmai tartalmak

A Néptánc népzenei elméleti és gyakorlati tárgyakkal rendkívül szoros kapcsolatot tart, kölcsönösen értelmezik egymást.

7.3. Témakörök

7.3.1. Fejlesztési feladatok

16 óra

Az alapképzésben tanultak alapján elkészített fejlesztési tervben a néptáncpedagógus az alábbi fejlesztési területekre tervezzék meg a tevékenységet:

- testtartás
- mozgáskoordináció
- ritmusgyakorlatok
- mozdulatelemek összefűzése
- ének- tánc koordináció

7.3.2. Néptánc repertoár

84 óra

Az alapképzésben tanultak folytatásaként a növendékek haladjanak tovább a néptánc dialektusok megismerésében, elsajátításában:

I. Nyugati vagy dunai táncdialektus:

Csallóköz, Szigetköz;

Rábaköz;

Nyugat- és Közép-Dunántúl (Veszprém, Zala, Vas m.)
 Dél-Dunántúl (Somogy, Baranya m.)
 Kelet-Dunántúl (Sárvíz, Duna mente, Bácska, Szlavónia)
 Kalocsa-vidék;
 Kiskunság, Solt- és Tápió-vidék.
 II. Középső, vagy tiszai táncdialektus:
 Felső-Tisza-vidék (Bodrogköz, Szatmár, Nyírség, Hajdúság, Szilágyság.);
 Keleti palócok és matyók;
 Nagykunság, Jászság;
 Dél-Alföld, Alsó-Tisza-vidék;
 III. Keleti, vagy erdélyi táncdialektus
 Kalotaszeg,
 Mezőség,
 Maros- Küküllő- vidék,
 Székelyföld,
 Gyimesi csángók,
 Bukovinai székelység,
 Moldvai csángók.

7.3.3. Színpadi adaptáció

26 óra

A Néptánc tanulásának nem közvetlen célja koreográfiák létrehozása, de későbbi munkavállalásuk során az énekes és hangszeres tanulók zenei feladataik között felkérést kaphatnak koreográfiák zenéjének összeállítására.

Ennek figyelembevételével a koreográfia szerkesztése, megtanulása során a néptáncot oktató pedagógus rávilágíthat a hagyományos táncalkalmak táncrendjének és azok színpadra alkalmazásának összefüggésére. A színpadi adaptáció egyes problémáit a koreográfia alkotása közben érzékeltetheti önálló részfeladatok kiadásával és értékelésével. A témakör kereteiben ismerkedjen meg a színpadi adaptáció alapfogalmaival: koreográfia, koreográfus, rendező, szerep, szereposztás, csoport, szólamok, szólista, kar, próba, főpróba, színpadbejárás.

A fentiek mellett a koreográfia megtanulása és bemutatása a művészeti nevelés, képességfejlesztés egyik eszköze lehet.

A koreográfia a csoport képességeihez igazodjon, így a bemutatás a kívánatos sikerélményt jelentheti a tanulók számára, erősíti a csoport, az iskola közösségi összetartozását.

7.3.4. Táncfolklorisztika

8 óra

A Néprajz tantárgyban tanult táncfolklorisztikai ismeretek bővítése, finomítása az alábbi témakörökben:

A magyar néptánc kutatás korszakai, egyéniségei, főbb kézikönyvei

Archív néptánc felvételek értelmezése

A néptánc gyűjtése ma: néptánc és hangszeres zene összefüggése

Kárpát-medencei interetnikus kapcsolatok a néptáncban

A magyar néptánc történeti fejlődése

Táncalkalmak a magyar paraszti hagyományban

A táncdivatok hatása az egyes néptáncdialektusok repertoárjára

Néptánc terminológia

7.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

7.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

7.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		egyéni	csoporthoz	osztályhoz	
1.	bemelegítés			x	
2.	közös táncolás			x	
3.	magyarázat			x	
4.	bemutató			x	
5.	szemléltetés			x	audiovizuális eszközök
6.	együtténeklés			x	
7.	együttzenélés			x	
8.	házi feladat	x			

7.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sorszám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		egyéni	csoporthoz	osztályhoz	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Olvasott szöveg önálló feldolgozása	x			
1.2.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása	x			
1.3.	Olvasott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel	x			
1.4.	Hallott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel	x			
1.5.	Hallott szöveg feladattal vezetett feldolgozása	x			
1.6.	Információk önálló rendszerezése	x			
1.7.	Információk feladattal vezetett rendszerezése			x	
2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Válaszolás írásban mondat szintű kérdésekre	x			
2.2.	Tesztfeladat megoldása	x			
2.3.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban			x	
2.4.	Tapasztalatok helyszíni ismertetése szóban			x	

3	Komplex információk körében				
3.1.	Esemény helyszíni értékelése szóban felkészülés után			x	
3.2.	Utólagos szóbeli beszámoló			x	
4.	Csoportos munkaformák körében				
4.1.	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással		x		
4.2.	Csoportos helyzetgyakorlat			x	

7.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény. 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.

8. Szolfézs tantárgy

134 óra

8.1. A tantárgy tanításának célja

A szolfézs tárgy tanításának célja, hogy segítse az általános zenei műveltség megalapozását és ismertesse meg e különleges kifejezési móddal - a zenével - a tanulókat. Az alapképzésben szerzett zenei ismeretekre és készségfejlesztésére alapozva fejlessze tovább a növendék tudását és képességeit. Fejlessze az aktív zenéléshez szükséges képességeket és készségeket. Járuljon hozzá a széleskörű szakmai tudás megszerzéséhez, amely alkalmassá teszi a növendéket a szakirányú felsőoktatásban folytatandó tanulmányok, illetve a középfokú végzettséget igénylő munkakörök ellátására.

8.2. Kapcsolódó szakmai tartalmak

A tárgy szoros kapcsolatot ápol minden hangszeres tanulmánnyal, hiszen e tárgy keretében tanulják meg felismerni és elkülöníteni egy-egy műrelemek lehetséges zenei eszközeit, hiszen a szolfézs a zene teljesebb megértését szolgálja.

8.3. Témakörök

8.3.1. Készségfejlesztés hallás után

36 óra

A hallás utáni készségfejlesztés a szolfézs tárgy egyik legfontosabb eleme. A diákok számára nagyon fontos, hogy mind jobban, készség szinten felismerjék az európai műzene évszázadok során folyamatosan cizellálódó elemeit.

Folyamatosan fejleszteni kell

- a hangközök felismerését,
- a hármas- és négyeshangzatok felismerését,
- tipikus dallami fordulatok felismerését,
- a különböző ritmusképletek biztos beazonosítását,
- a különböző metrum-érzetek gyors beazonosítását,
- a reneszánsz, a barokk és a bécsi klasszikus zene, a romantika és a 20. század stíluselemeinek felismerését,
- a különböző zenei formák elkülönítését,
- a zenei memóriát,
- a többszólamú hallás kifejlődését.

8.3.2. Készségfejlesztés éneklés útján

36 óra

Az éneklés útján történő készségfejlesztés azért nagyon fontos, mert ez az egyetlen eszköz, amivel a diák saját biológiai organizmusán keresztül szűri a zene legkisebb elemeit is. Ahhoz, hogy saját hangszerén egy nagyobb ívet elő tudjon adni, szükséges, hogy apró elemeire bontva is értelmezni tudja őket. Ezeket pedig csak énekelve tudja igazán magáévá tenni. Az éneklés segít neki a hallás- és írási készségfejlesztésben is, hiszen ez az egyetlen biztos, önellenőrzésre is alkalmas eszköze, amibe a zenei elemeket be tudja illeszteni.

Folyamatosan gyakorolva fejleszteni kell

- a tiszta intonációt,
- a hangközök és hangzatok biztos éneklésének és felépítésének készségét,
- az alkalmazkodási képességet a többszólamú éneklés hangzás-egyensúlyának kialakításában,
- a reneszánsz, a barokk és a bécsi klasszikus zene, a romantika és a 20. század stíluselemeinek alkalmazását,
- az improvizációs készséget és zenei fantáziát,
- az előadási készséget,
- a memóriát és a koncentráció képességet,
- a stílusos előadási és formálási készséget,
- a dinamika és hangszín, valamint a zenei karakterek és dramaturgia megvalósítása iránti érzékenységet
- a zenei ízlést és differenciáló-képességet.

8.3.3. Készségfejlesztés írásban

36 óra

Az írásbeli készségfejlesztés kapcsolja össze a hallás- és éneklés készségfejlesztését. Rendkívül komplex feladat, két különböző agyi tevékenység egyidejű koordinálása.

Fejleszteni kell:

- hangközök, hangzatok felépítésének készségét,
- tipikus dallami fordulatok felismerését és alkalmazását,
- a különböző ritmusképletek felismerését és alkalmazását,
- a különböző metrum-érzetek gyors felismerését és alkalmazását,
- a dallam-, metrum- és ritmustényezők összekapcsolásának képességét,
- a reneszánsz, a barokk és a bécsi klasszikus zene, a romantika és a 20. század stíluselemeinek felismerését,
- a belső hallást, a kottakép elképzelését, értelmezését,
- a többszólamú hallást (polifon, homofon),
- a zenei formák áttekintésének képességét,
- az elemzés képességét; a rész és egész viszonyának áttekintését.

8.3.4. Stílus- és zenetörténeti ismeretek elsajátítása

26 óra

Nagyon fontos, hogy a készségfejlesztési céllal megszólaltatott zeneművek a szolfézs tantárgy keretében híven tükrözzék a növendék általános ismereteit a zenetörténeti korszakok stílusairól is. Ezáltal kialakul benne egy olyan stílusismeret, melyre az aktív zenei tevékenységformákban is állandóan szüksége lesz. A zenei anyag kiválasztásában a tanár vegye figyelembe az adott osztály összetételét és képességeit: a tananyag mennyisége és nehézségi szintje a tanulócsoporthoz igazodjon. Itt csupán javaslatok szerepelnek, hogy mely zeneszerzőktől érdemes műveket keresnünk az alább található irodalomjegyzékben:

- A középkor egyszólamú egyházi és világi zenéje (gregorián, trubadúr-, trouvère- és Minnesang költészet)

- A középkor többszólamú zenéje (ars antiqua, ars nova, trecento – Leoninus, Perotinus, Machaut, Landini)
- A korai reneszánsz (Dunstable, Dufay, Binchois, Ockeghem, Josquin, Agricola, Obrecht, Isaac, de la Rue)
- Az érett reneszánsz (Gombert, Willaert, Clemens non Papa, Arcadelt, Cipriano de Rore, Lassus, A. Gabrieli, Palestrina, Vecchi, Marenzio, G. Gabrieli, Gastoldi, Croce, Gesualdo, Viadana, Banchieri, Jannequin, Sermisy, Goudimel, Passereau, Certon, le Jeune, Senfl, Othmayr, Gallus, Praetorius, Hassler, Friderici, Tallis, Byrd, Morley, Bull, Farnaby, Dowland, Weelkes, Gibbons, Victoria)
- A korabarokk (Monteverdi, Schütz, Buxtehude, Lully, Purcell)
- A nagy barokk zeneszerzői (Händel, Bach, Telemann, Scarlatti, Vivaldi, Rameau)
- A bécsi klasszika (Mozart, Haydn, Beethoven)
- A romantika (Mendelssohn, Weber, Schubert, Schumann, Brahms, Berlioz, Liszt, Verdi, Muszorgszkij, Saint-Saëns, Bruckner)
- Az utóromantika (Wolf, Mahler, R. Strauss, Mascagni, Leoncavallo, Puccini, Rachmaninov, Massenet, Fauré)
- A XX. század zenéjének főbb irányzatai (impresszionizmus, expresszionizmus, folklorizmus, neoklasszicizmus, új bécsi iskola - Debussy, Ravel, Stravinsky, Schönberg, Webern, Berg, Honegger, Prokofjev, Sosztakovics, Hindemith, Orff, Britten, Bartók, Kodály)
- A második világháború utáni szerzők (Messiaen, Boulez, Stockhausen, Varèse, Ligeti, Dallapiccola, Nono, Lutoslawsky, Penderecki, Eben)
- A második világháború utáni magyar szerzők (Bárdos, Sugár, Ránki, Farkas, Kósa, Kadosa, Maros, Petrovics, Szokolay, Lendvay, Balassa, Kurtág, Bozay, Durkó, Szöllősy, Hidas, Kocsár, Csemitzky, Orbán, Vajda)

Ajánlott irodalom:

Liber Usualis

Dobszay:	A gregorián ének kézikönyve
Szendrey-Dobszay-Rajeczky:	Magyar gregoriánium
Fodor:	Schola cantorum I-XIII.
Bartha:	A zenetörténet antológiája
Forrai:	Ezer év kórusa
Forrai:	Öt évszázad kórusa
Forrai:	Duettek
Bach:	Négyszólamú korálfeldolgozások
Mozart:	Bécsi Szonatinák, Gyermekkori darabok
Haydn:	Zongoraszonátái
Legányné Hegyi E.:	Bach példatár I.-II. kötet
Bertalotti:	Ötvenhat solfeggio
Lassus:	24 kétszólamú motetta
Nagy:	Partitúraolvasás, partitúrajáték
Ádám:	A dal mesterei I-V. kötet
Bartók:	27 gyermek- és nőikar
Kodály:	Gyermek- és nőikarok, Vegyeskarok
Edlund:	Modus Novus
Szónyi:	A zenei írás-olvasás módszertana, Befejező kötet

A www.imsip.org internetes oldal ingyenesen letölthető kottái

Kifejezetten ritmusfejlesztésre alkalmas kötetetek:

Sáry László: Kreatív zenei gyakorlatok
 Zombola Péter: Ritmusgyakorlatok

8.4. A képzés javasolt helyszíne (ajánlás)

szakterem

8.5. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek, tanulói tevékenységformák (ajánlás)

8.5.1. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható sajátos módszerek (ajánlás)

Sorszám	Alkalmazott oktatási módszer neve	A tanulói tevékenység szervezeti kerete			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		egyéni	csoport	osztály	
1.	Kiscsoportos szakmai munkavégzés irányítással (kamaraének)		x	x	
2.	zongorázás-éneklés	x	x		
3.	éneklés	x			
4.	hangszeres játék		x		
5.	egyéni felkészülés	x			
6.	hallott zenei anyag lejegyzése			x	
7.	zenehallgatás			x	

8.5.2. A tantárgy elsajátítása során alkalmazható tanulói tevékenységformák (ajánlás)

Sorszám	Tanulói tevékenységforma	Tanulói tevékenység szervezési kerete (differenciálási módok)			Alkalmazandó eszközök és felszerelések
		egyéni	csoport-bontás	osztály-keret	
1.	Információ feldolgozó tevékenységek				
1.1.	Olvasott szöveg önálló feldolgozása	x			
1.2.	Olvasott szöveg feladattal vezetett feldolgozása	x			
1.3.	Olvasott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel	x			
1.4.	Hallott szöveg feldolgozása jegyzeteléssel	x			
1.5.	Hallott szöveg feladattal vezetett feldolgozása	x			
1.6.	Információk önálló rendszerezése	x			
1.7.	Információk feladattal vezetett rendszerezése	x			

2.	Ismeretalkalmazási gyakorló tevékenységek, feladatok				
2.1.	Írásos elemzések készítése	x			
2.2.	Szöveges előadás egyéni felkészüléssel	x			
2.3.	Tapasztalatok utólagos ismertetése szóban	x			
2.4.	Tapasztalatok helyszíni ismertetése szóban	x			

8.6. A tantárgy értékelésének módja

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény. 54. § (2) a) pontja szerinti értékeléssel.